

Закон о избору народних посланика за Народну скупштину, са Законом о бирачким списковима и упутствима за предлагаче кандидатских листа и председнике бирачких одбора, 1925.

Садржај

Закон о бирачким списковима

Закон о избору народних посланика

Опште одредбе

Изборна тела и број посланика

Ко има право да бира

Ко може бити посланик

Кандидатске листе

Изборни материјал

Гласачка места, бирачки одбор на гласачким местима, гласање

Закључак гласања и сређивање изборног посла на гласачким местима

Главни бирачки одбори, завршно сређивање изборног посла и проглашавање посланика у изборним окрузима и варошима, које бирају засебно посланике

Кривице и кривични поступак

342.82 (497.1)
1094.5)

А ЗАКОНА

и објашњених суд-

ЧЈ. ЦВ.

ском и административном праксом

Издаје ГОЈКО НИКЕТИЋ

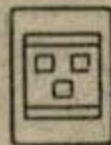
СВ. 49.

ЗАКОН

О ИЗБОРУ НАРОДНИХ ПОСЛАНИКА ЗА НАРОДНУ СКУПШТИНУ

СА ЗАКОНОМ О БИРАЧКИМ СПИСКОВИМА И
УПУТСТВИМА ЗА ПРЕДЛАГАЧЕ КАНДИДАТСКИХ
ЛИСТА И ПРЕДСЕДНИКЕ БИРАЧКИХ ОДБОРА.

ДРУГО ИЗДАЊЕ

БЕОГРАД

ИЗДАВАЧКА КЊИЖАРНИЦА ГЕЦЕ КОНА

Михајлова 1.

1925.

79

X

Усвојено у нови инвентар бр. 2252 (1)

1 јануара 1942 год.

Београд.

49. Св.

ЗБИРКА ЗАКОНА

протумачених и објашњених суд-
ском и административном праксом

Издаје ГОЈКО НИКЕТИЋ

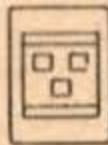
Св. 49.

ЗАКОН

О ИЗБОРУ НАРОДНИХ ПОСЛАНИКА ЗА НАРОДНУ СКУПШТИНУ

СА ЗАКОНОМ О БИРАЧКИМ СПИСКОВИМА И
УПУТСТВИМА ЗА ПРЕДЛАГАЧЕ КАНДИДАТСКИХ
ЛИСТА И ПРЕДСЕДНИКЕ БИРАЧКИХ ОДБОРА.

ДРУГО ИЗДАЊЕ

БЕОГРАД
ИЗДАВАЧКА КЊИЖАРНИЦА ГЕЦЕ КОНА
1. Кнез Михајлова 1.
1925.

Alub. Sp. 36375

ЗАКОН

О БИРАЧКИМ СПИСКОВИМА

од 30. маја, 1922. год.

Чл. 1. — Бирачки спискови по којима се врше избори на Народну Скупштину, обласне и среске скупштине и скупштинске изборе стални су.

Кад овај Закон ступи на снагу, општински судови (општинска поглаварства, општински уреди) дужни су у року од месец дана саставити први стални бирачки списак узимајући за основу списак, по коме су извршени избори народних посланика на дан 28. новембра, 1920. год., и по т м у року од даљих пет дана поднети га у два оригинална примерка надлежном суду на потврду.

У сталне бирачке спискове уписују се, по службеној дужности, сви који по закону имају бирачко право, ако су најмање шест месеци настањени у тој општини. Ово не важи за државне службенике. Чиновници и у опште сви јавни службеници заводе се у бирачке спискове оне општине у којој стално живе, без обзира

на то, где плату примају и да ли им је службовање везано за путовање.

У општинама, у којима има више гласачких места, бирачки ће се списак спремити у посебним свескама за свако гласачко место.

У општинама, које се састоје из више села, бирачки ће се списак спремити у свескама за свако село засебно.

При крају списка назначиће се словима број уписаних и број листова списка. Затим ће се ставити нумера и датум, па ће га општински суд са деловођом (бележником) потписати и ставити печат. У општинама, у којима није вршен избор 28. новембра, 1920. године, саставиће се стални бирачки спискови на основи званичних података, које ће, на тражење општинског суда, ставити на расположење парохијални уреди и друге власти.

Првостепени суд ће у року од петнајест дана потврдити списак и један примерак задржати за своју архиву а други вратити општинском суду. Ако бирачки списак не би био састављен у законском облику, првостепени суд ће га претходно вратити општини, да га она, у року од пет дана, саобрази законским прописима.

Закон о буџетским дванаестинама за месеце јули, август и септембар, 1923. год.: чл. 47. Бирачко право за избор општинских часника (заступства) у целој Краљевини исто је као и бирачко право за остале изборе, те по томе избори народних посланика, обласних и средских скупштина и општинских часника (заступства)

вршиће се по сталним бирачким списковима израђеним по чл. 1. Закона о бирачким списковима. —

Начелна одлука Опште Седнице Касационог Суда од 27. јуна, 1922. год., Бр. 5280.: У §. 511. Грађ. Суд. Пост. прописано је који ће се судски послови као хитни отпраљати за време судског одмора у првостепеним судовима преко дежурног судије. Сем тога, дежурни судија има да отпраља и све оне послове, који би му у дужност били стављени специјалним законима, а у ове последње послове долазе не само послови за које би изреком у ком спец. закону било речено да ће их за време одмора свршавати дежурни судија, него и они суду у дужност стављени послови, чија би природа била таква, да се одложити не могу, нарочито ако је свршавање њихово везано за рок законом одређени, тако да се у том року морају свршити, па ма то било и за време судског одмора. У овакве послове, везане за строги законски рок, који се не може и не сме продужавати никојим начином, долази и састављање, подношење и потврђивање бирачких спискова по „Закону о бирачким списковима“ од 30. маја тек. год., као посао који не долази под појам суђења или изрицања правде него у простој констатацији факата и у примени на њих закона административног, дкле посао који је само делегиран суду из администрације. У осталом, дежурни судија у кругу своје надлежности представља суд у чије име ради онako исто као и колегијум од тројице судија, па према томе може, по последњем ставу чл. 3 Закона о бирачким списковима, у место председника као његов заступник за време одмора, потврду бирачких спискова да потписује. — Према томе дежурне судије првостепених судова имају право и дужност потврђивати бирачке спискова и у опште вршити све оне послове предвиђене у

Закону о бирачким списковима од 30. маја, 1922. год. за првостепене судове, а чије би извршење по том Закону падло за време судског одмора. Улога суда при потврди бирачких списков састоји се чисто у констатовању исправности бирачких спискова са формалне стране.

Формулар Бр. 1.

СТАЛНИ БИРАЧКИ СПИСАК

..... општине среза округа
(или гласачкога места општине
..... среза округа)

Редни број	Име и презиме	Занимање	Улица, крај, мала заселак и број куће		ПРИМЕДБА
			Улица, крај мала заселак	Број куће	

Да је у овај стални бирачки списак општине среза округа (или гласачког места општине среза

..... округа); који има листова, уписано
..... (и словима) бирача, тврде

(Датум) Председн. општ. суда
Деловођа А. А.
Г. Г. (М. П.) Чланови општ. суда
Б. Б.
В. В.

Формулар Бр. 2.

..... Првостепени Суд прегледао је овај стални бирачки списак општине среза округа и нашао, да је исти у свему сачињен по Закону о бирачким списковима, да се састоји из листи и да је у њега уписано свега (и словима) бирача, што се у смислу чл. 1. Зак. о бирачким списковима овим тврди.

..... Првостепени Суд
Бр.
..... 1925. год.
У Председник Суда
А. А.
Секретар
Б. Б.

Види чл. 7.—9., 14. и 16. овога Закона.

Чл. 2. — Општински судови (поглаварства, уреди), имају по службеној дужности сваке године од 1. до 31. јануара закључно извршити исправке тих спискова уводећи у њих својим решењем сва лица, која имају изборно право, а нису дотле уведена, а изостављајући на исти начин она, која су то право изгубила.

Општински суд ће војнике, који су одслужили свој рок, по службеној дужности уписати у бирачки списак по одслужењу рока. Исто тако уписаће војнике, који ће у тој години одслужити свој рок.

По чл. 13. Зак. о бирачким списковима ако дан избора падне у време између 1. јануара и 25. фебруара, исправке бирачкога списка по званичној дужности неће се вршити.

Формулар Бр. 3.

Суд општине
Бр.
. 1925. год.
у

На основу чл. 2. Зак. о бирачким списковима суд општине на то је, да у стални бирачки списак треба уписати:

1. А. А. зато што је у смислу другог става чл. 2. задобио бирачко право;

2. Б. Б. зато што је будући настањен стално у овој општини дуже од шест месеци, у смислу трећег става чл. 1. Зак. о бирачким списковима задобио бирачко право;

3. В. В. зато што је као државни чиновник премештен у ову општину у којој стално живи, те у смислу трећег става чл. 1. Зак. о бирачким списковима задобио бирачко право и т. д., па с тога по званичној дужности.

Р е ш а в а

Да се у стални бирачки списак ове општине уведу А. А., Б. Б., В. В., и т. д.

Деловођа	Предс. општ. суда
А. А.	Б. Б.
(М. П.)	Чланови општ. суда
	В. В.
	Г. Г.

Види члан. 7., 13. и 14. овог Закона.

Чл. 3. — Најдаље до 5. фебруара општински суд ће послати тако исправљен стални бирачки списак надлежном првостепеном суду на потврду, подносећи првостепеном суду у исто време и у препису све измене бирачког списка, које је извршио у току месеца јануара.

Кад првостепени суд прими бирачки списак увериће се, да ли одговара оригиналу који се у његовој архиви налази и потом ће га у року од петнаест дана оверити и вратити општинском суду уносећи у свој оригинални списак измене извршене од стране општинског суда у току јануара месеца.

Потврду потписују председник и секретар (један од саветника) првостепеног суда или њихови заступници.

Формулар Бр. 4.

Суд општине
Бр.
. 1925. год.
у

Првостепеном суду.

У прилогу част нам је послати стални бирачки списак са азбучним бирачким списком ове општине, с молбом за потврду и даљу надлежност у смислу чл. 3. Зак. о бирачким списковима.

Прилажу се решења овога суда Бр. и Бр. о накнадном упису и испису из сталног бирачкога списка, у смислу чл. 2. Зак.

рачког списка на општинском и селском састанку, односно где таквог састанка нема, обзнана ће се извршити на начин, који је у том селу уобичајен.

У обзнани мора изрично бити казано, да ће на избору моћи гласати само они, који су у списак уведени.

Формулар Бр. 6.

Суд општине
Бр.
. 1925 год.
У

Обзнана.

На основу чл. 3. Зак. о бирачким списковима Првостепени Суд потврдио је стални бирачки списак ове општине.

У смислу чл. 5. и 6. Зак. о бирачким списковима суд општине ставља ово до знања грађанству, с тим:

а) да ће овај потврђени бирачки списак бити стално изложен грађанству на углед у згради општинског суда, као и у Првостепеноме Суду;

б) да се исправке у овоме бирачкоме списку могу тражити најдаље до 1925. год.; и

в) да ће на избору моћи гласати само они грађани, која су у овај бирачки списак уведени.

Ово се објављује грађанству ради знања и управљања.

Деловођа
А. А.

Председн. општ. суда
Б. Б.
Чланови општ. суда
В. В.
Г. Г.

Види чл. 5. овога Закона. — и чл. 158. Зак. о општинама,

Чл. 7. — Исправка бирачког списка тражи се непосредно писмено или усмено од општинског суда или првостепеног суда, али у овом случају само писмено. Првостепени ће суд акт тражене исправке у року од 24 сата упутити општинском суду на поступак. Усмено тражење ставиће суд у записник. Уз тражење исправке морају се поднети докази.

За доказе могу служити само пуноважне јавне исправе. Ако лице, које је тражило исправку, захтева, да му се о томе изда уверење, суд је дужан то одмах учинити. Свако тражење исправке уводи се истог дана како у деловодну књигу уручбени записник), тако и у нарочити списак ради лакшег прегледа.

Ако општински суд чини исправку у бирачком списку по службеној дужности, мора своје решење, којим он исправку наређује образложити пуноважним доказима.

Формулар Бр. 7.

Рађено 1925. год. у
суду општине

Предстаде данас суду

Н. Н. из па изјави:

У објављени и од Првостепенога Суда потврђени стални бирачки списак ове општине нисам уведен и ако имам право гласа, за доказ чега прилажем извод из Пописне Књиге мушких пунолетних грађана.

Молим општински суд да ме у стални бирачки списак уведе.

Писмен сам.
Н. Н.

Деловођа
А. А.

Оверавају:

Предс. општ. суда
Б. Б.

Формулар Бр. 8.

Суд општине
Бр.
. 1925. год.
у

Н. Н. из Н. представком Бр. тражио је од овога суда, да буде уведен у стални бирачки списак ове општине, пошто није уведен, а има право гласа. За доказ свога тражења поднео је извод из Пописне Књиге мушких пунолетних грађана ове општине.

Како је Н. Н. поднетим изводом доказао оправданост свога тражења, то суд општине на основу чл. 7., 8. и 9. Зак. о бирачким списковима.

Р е ш а в а

Да се Н. Н. из Н. накнадно уведе у стални бирачки списак ове општине, о чему га саопштењем овога решења известити и даље по закону поступити.

Такса за ово решење у смислу чл. 11. Зак. о бирачким списковима није наплаћена.

Деловођа
А. А.

Председн. општ. суда
Б. Б.

Чланови општ. суда
В. В.
Г. Г.

Формулар Бр. 9.

Рађено 1925. год. у
суду општине

Предстаде данас суду
Н. Н. из Н. па изјави

У објављени и од Првостепенога Суда потврђени стални бирачки списак ове општине уведен је М. М. из М., који је изгубио право гласа, јер је пао под стечај, о чему прилажем уверење надлежнога Првостепенога Суда.

Молим општински суд, да га из сталнога бирачкога списка избрише.

Писмен сам
Н. Н.

Оверавају:

Деловођа
А. А.

Предс. општ. суда
Б. Б.

Формулар Бр. 10.

Суд општине
Бр.
. 1925. год.
у

М. М. из М. представком Бр. тражио је од овога суда да буде уведен у стални бирачки списак ове општине, пошто није уведен, а има право да гласа. За доказ свога тражења поднео је извод из Пописне Књиге мушких пунолетних грађана ове општине.

Поднетим изводом из Пописне Књиге М. М. би истина могао доказати оправданост свога тражења, да извршном пресудом Првостепенога Суда Бр. од 1923 год, није осуђен на једногодишњи губитак грађанске части због дела из § 250 а. Казн Зак. по коме је казну затвора тек издржао 1924. год.,

од кога му се дана казна губитка грађанске части има рачунати, према чему још није истекла.

Према томе а на основу тач. 2. чл. 11. Зак. о изборима нар. посланика и тач. 2. чл. 32. Зак. о општинама, у вези са чл. 7., 8. и 10. Зак. о бирачким списковима суд

Р е ш а в а

Да се М. М. из М. одбије од свога тражења да накнадно буде уведен у стални бирачки списак ове општине, о чему га саопштењем овога решења извести, и даље по закону поступити.

Такса за ово решење у смислу чл. 11. Зак. о бирачким списковима није наплаћена.

Деловођа
А. А.

Председн. општ. суда
Б. Б.
Чланови општ. суда
В. В.
Г. Г.

Формулар Бр. 11.

ДЕЛОВОДНИ ПРОТОКОЛ

тражења исправака бирачког списка општине
. среза округа

Редни број	Име и презиме молиоца	Шта тражи	Тражење		Број списка тражења исправака	Број бирачког списка	Примедба
			Усвојено	Одбијено			
			Број и дан решењ.	Број и дан решењ.			

У смислу чл. 12. Закона о бирачким списковима, данас је овај деловодник закључен.

Са тражењем исправке бирачког списка јавило се по њему лица.

Суд Општине Предс. општ. суда.
Бр. Б. Б.
. 192 . . . год. Чланови општ. суда
у (М. П.) В. В.
Г. Г.

Деловођа
А. А.

Формулар Бр. 12.

СПИСАК

тражења исправака бирачког списка општине
. среза округа

Редни број	Број бирачког списка	Име и презиме	Занимање	Број деловодног протокола	ТРАЖЕЊЕ				ПРИМЕДБА
					Усвојено		Одбијено		
					Да се упише	Да се избрише	Да се упише	Да се избрише	

У смислу чл. 12. Зак. о бирачким списковима данас је овај списак закључен.

Са тражењем исправке бирачкога списка јавило се свега . . . лица; од чега је . . . лица уписано, а . . . лица избрисано из бирачкога списка.

Суд Општине	Председн. општ. суда
Бр.	Б. Б.
. 192 . . . год.	Чланови општ. суда
у (М. П.)	В. В.
	Г. Г.
Деловођа	
А. А.	

Види чл. 3. и 11.—13. овога Закона

Чл. 8. — По сваком тражењу исправке бирачког списка, општински суд мора донети своје решење у року од пет дана, било да тражење усваја или не. Своје решење предаје ономе који је исправку тражио, одмах чим се јави, у року од пет дана. Ако се решење тиче и кога другога, суд га предаје и овоме службено у истом року.

Предаја решења извршиће се интересованом лицу уз писмену потврду пријема а неписменом пред двојицом сведока. На случај, да се интересовано лице не пронађе, решење ће му се прилепити на дом пред двојицом сведока, који ће се потписати на реџепис (доставницу) заједно са званичником, који је решење на дом прилепио.

Ако се не зна ни где је дом интересованог лица, те му се предаја не би могла извршити ни на један од изложених начина, онда ће се решење прилепити на општински дом (уред).

Они, који су одбијени што уз тражење нису поднели доказе, какви се траже у чл. 7. овог Закона, могу поново тражити исправку и поднети доказе, ако рок за тражење исправке не буде уопште истекао.

Али, ако општински суд у остављеном року по тражењу исправке бирачког списка не донесе никакво решење, сматраће се, да је потражиоца исправке одбио од тражења и овај ће имати право, да се жали непосредно надлежном првостепеном суду.

У томе случају првостепени суд ће од општинског суда одмах искати потребна акта и према доказима донети решење, поступајући по ставу другом чл. 7. овога Закона. Ако се исправка тиче и другог лица, првостепени суд ће бити дужан у исто време и овога известити.

Општински суд дужан је у овом случају послати првостепеном суду потребна акта у року од 24 сата од пријема захтева (отписа) првостепеног суда, којим се иста траже.

Види формуларе наведене код чл. 7. овога Закона.

Види чл. 7., 9. и 10. овога Закона.

Чл. 9. — Како потраживач исправке, тако и онај кога се исправка тиче, имају право у року од три дана од пријема решења, жалити се надлежном првостепеном суду.

Ако општински суд одбије молбу потраживаоца исправке бирачког списка, онда лице,

кога се то тражење тиче, ако има шта да изнесе или изјави у своју корист, мора то учинити општинском суду у року од три дана од пријема решења, односно судске доставе (члан 8. ал. 7.), јер после решења првостепеног суда не може ништа више предузети.

Жалба по првом и изјава по другом ставу овога члана предаје се усмено или писмено општинском суду. Жалбе или изјаве суд ће ставити у записник и свакоме, ко затражи, издаће уверење, да је и кога дана жалба или изјава дата суду.

Види чл. 8. и 10. овога Закона.

Чл. 10. — Свако своје решење, донесено по чл. 8. овога Закона, општински суд мора послати по званичној дужности у року од два дана по истеку рока жалби, надлежном првостепеном суду на оцену заједно са свима актима, који се на ово односе. Првостепени суд, најдаље за седам дана по пријему акта, донеће своје решење којим одобрава или ништи решење општинског суда. У случају жалбе, првостепени суд може и преиначити решење општинског суда. Чим донесе своје решење, првостепени суд истог дана шаље га са свима актима општинском суду, пошто претходно у бирачки списак, који се код њега налази, унесе измену која се и ако се у томе његовом решењу садржи. Решење првостепеног суда извршио је.

Види чл. 8. и 9. овога Закона.

Чл. 11. — По тражењу исправке бирачких спискова несме се наплаћивати никаква такса ни по којем раду или акту, нити на исправе, као: изводе из црквених књига, уверења потврде, итд. које су потребне као докази за ова тражења, већ ће се на њима назначити: у којој се намери издају и да се неће моћи употребити као докази без таксе за какве друге послове. Надлежне власти дужне су потраживаоцу издати у року од 24 сата све исправе, које се траже ради исправке бирачких спискова.

Види чл. 7., 8. и 10. овог Закона.

Чл. 12. — Кад буде обнародован указ о изборима народних посланика, чланова обласних и среских скупштина и општинских часника, исправке се могу тражити још петнаест дана по обнародовању указа. Свако доцније тражење исправке, не утиче на састав бирачког списка, по којем ће се извршити већ расписани избори.

Види чл. 5. и 13. овога Закона, — чл. 2. Зак. о изборима нар. посланика, — и чл. 8. Зак. о обласној и среској самоуправи.

Чл. 13. — Ако дан избора пада у време од 1. јануара до 25. фебруара закључно, исправљање спискова по званичној дужности одложиће се до после избора и рокови предвиђени у овом Закону почињу тећи десетог дана од дана избора, у место од 1. јануара. Исправке на захтев појединаца моћиће се и у том случају вршити по одредбама овога Закона.

Види чл. 2. овога Закона.

Чл. 14. — Ко приликом исправке спискова, предвиђене у чл. 1. овога Закона, унесе у списак које лице, или неког из списка избрише без мотивисаног решења, казниће се затвором од три месеца до две године. Ако би број тако уписаних или избрисаних лица био већи од десет за једно гласачко место, казниће се до пет година затвора.

Види чл. 1. овога Закона.

Чл. 15. — Ко приликом исправке списка хотимично пропусти унети у списак лица, која је по званичној дужности дужан унети, а која дотле нису била у списку, казниће се до три месеца затвора или новчано до 3000 динара.

Тако ће се исто казнити и за случај, ако том приликом намерно пропусти избрисати оне, који су помрли или изгубили бирачко право.

Види чл. 2. овога Закона.

Чл. 16. — Ако општински суд не поднесе сталне бираче спискове првостепеном суду у року одређеном овим Законом, казниће се одговорна лица до шест месеци затвора.

Начелна одлука Опште Седнице Касационога Суда од 21. децембра, 1921. год., Бр. 11605.: По чл. 21. Зак. о изборима нар. посланика општински је суд дужан у тамо означеном року послати надлежном првостепеном суду на потврду бирачки списак састављен по чл. 20. По чл. 22. тога Закона, ако општински суд до тога дана не пошље

азбучни бирачки списак, првостепени ће га суд позвати, да то накнадно учини у року од пет дана и, у исто време, предузеће по званичној дужности кораке, да се одговорни општински органи казне за неиспуњену дужност, т. ј. што нису у року послали бирачки списак. Главно се питање сад тиче тога, која су то лица, ти одговорни општински органи (или званичници, како се каже у чл. 22.), на које се мисли у чл. 20., 21. 22. и 91., кад се помиње дужност општинскога суда да састави и првостепеном суду пошље бирачке спискове? По чл. 88. Зак. о општинама општински суд чине: председник општине (или његов заступник), два кмета и деловођа. Већ према томе имало би се узети, да на њима лежи она дужност, да се на време састави и пошље бирачки списак, и онда је сваки од њих лично одговоран за неиспуњење те дужности. Али да под општинским судом не треба овде разумети само председника (односно заступника му) и деловођу, или шта више и само једнога од њих, постаје нарочито јасно кад се не губе из вида и други законски прописи, који долазе после чл. 22. а тичу се тражења исправке бирачких спискова. Ту се (чл. 25.—28.) говори о решењу општинскога суда по таквом тражењу да се неко уведе или избрише из бирачкога списка, о достављању тога решења приватноме кога се тиче, и т. д., па се не сме узети да то решава сам председник као администратор, а најмање сам деловођа. Нема сумње да за састав и одашиљање азбучнога списка у првом реду носе старање и одговорност председник и деловођа, али од тог старања и одговорности нису ослобођени ни кметови, јер, ако председник и деловођа у томе погледу неће или пренебрегавају чинити оно што им је законска дужност, кметови су дужни на време то констатовати изјавом својом код општинског суда или надзорне власти, и само тим путем могу скинути

са себе одговорност. — Према озоме чл. 91. у вези са чл. 21. и 22. Зак. о изборима нар. посланика има се разумети тако, да су за несастављање и нешиљање бирачкога списка на време првостепеноме суду одговорни и да могу бити за то кажњени како председник, односно његов заступник, и деловођа, тако и оба кмета. —

Види чл. 1. и 3. овога Закона.

Чл. 17. — Све ове кривице (чл. 14., 15., 16.) судиће првостепени суд колегијално.

Види чл. 14.—16. овога Закона.

Чл. 18. — У колико би се по Закону о општинама у појединим деловима Краљевине бирачко право за општинске изборе разликовало од бирачког права за остале изборе, општински судови ће бити дужни, да саставе засебно сталне бирачке спискове за општинске изборе.

Сви прописи овога Закона у погледу сталног бирачког списка односе се и на овај посебни бирачки списак за општинске изборе.

Види чл. 47. Зак. о буџетским дванаестинама за месеце јули, август и септембар, 1923. год., наведен код чл. 1. овога Закона.

Чл. 19. — У местима Босне и Херцеговине, која нису организована у општине, дужно је

надлежно среско поглаварство да изврши све оно, што је по овом Закону дужност општинских судова, у колико се тај рад не тиче решавања о исправци бирачких спискова. Где, пак, у таквим местима долази у питање рад општинског суда при решавању о исправци бирачких спискова, решаваће котарски суд.

У Хрватској са Међумурјем и Славонији, где су општински одбори распуштени, онде ће о исправци бирачких спискова решавати општински управитељ са два присежника месног суда, које ће именовати месни суд дотичне општине.

У Словенији са Прекомурјем и Далмацији, онде, где су општинска већа распуштена, где долази у питање рад општинског суда при решавању о исправци бирачких спискова, решаваће надлежни котарски суд.

У Бачкој, Банату и Барањи ће онде, где долази у питање рад општинског суда при решавању о исправци бирачких спискова, решавати општински кнез са два заклетника, а које ће одредити коцком општински одбор.

Види чл. 20. овога Закона.

Чл. 20. — Где се у овом Закону спомиње првостепени суд, разумева се, за крајеве изван Србије и Црне Горе, првостепени колегијални суд, а под општинским судом разумева се, за

земље изван Србије и Црне Горе, уред или поглаварство градске, трговишке или сеоске општине, у колико се не тиче исправке бирачких спискова. Послове, који се односе на решавање о исправци бирачких спискова у крајевима изван Србије и Црне Горе, у којима су општине организоване те имају општинска већа, вршиће општински предстојник (начелник, кнез) или његов заменик заједно са два општинска већника, која ће изабрати општинско веће.

Види чл. 19. овога Закона.

Чл. 21. — Формуларе бирачких спискова прописује Министар Унутрашњих Послова.

Види формулар Бр. 1.

Чл. 22. — Уз стални бирачки списак општински суд мора саставити и један заједнички азбучни (абecedни) именик (индекс) свих бирача у општини у којем ће се поред имена сваког бирача означити страна и број бирачког списка, под којим је овај уведен у бирачки списак. При изради првог сталног бирачког списка општински суд ће бити дужан да овај именик изради у два примерка, од којих ће један задржати првостепени суд за своју архиву. Првостепени суд ће потом службено уводити свакога новог бирача и у свој азбучни именик.

Формулар Бр. 13.

АЗБУЧНИ БИРАЧКИ СПИСАК

бирача општине . . . среза . . . округа . . .
 . (или . . . гласачкога места општине . . .
 среза . . . округа . . .)

Редни број	Број и стр. сталног бирач. списка		Име и презиме	Занимање	Улица, крај, мала заселак и број куће		Примедба
	Број	Стр.			Улица, крај мала, заселак	Број куће	

Суд Општине
 Бр
 1925. год.
 у

Да је у овај Азбучни Бирачки Списак општине
 . . . среза округа (или гласачког места општине среза округа), који има листова, уписано свега бирача, и то: на слово А (и словима), на слово Б (и словима) и т. д., — свега бирача (и словима) тврде

Деловођа
 Г. Г.

(М. П.)

Предс. општ. суда
 А. А.
 Чланови општ. суда
 Б. Б.
 В. В.

АЗБУЧНИ БИРАЧКИ СПИСАК

општине . . . среза . . . округа . . .

Тексти број	Број пописне књиге	Азбучно слово пописне књиге	Име и презиме	Место становања			Примедба
				Место	Улица крај или мала	Бр.	

Овај Азбучни Гласачки Списак општине . . . има . . . листова и у исти је уведено по словима и то под: А . . . ; под Б . . . ; под В . . . и т. д. гласача; — укупно . . . гласача.

Бр. . . .
 . . . 1925. год.
 у

Председн. општ. суда
 А. А.

(М. П.)

Чланови
 Б. Б.
 В. В.

Деловођа
 Г. Г.

Види чл. 1. овога Закона.

Чл. 23. — Општински суд ће сваке пете године преписати оригинални бирачки списак

изоостављајући оне бираче који су избрисани, а уводећи накнадно уписане. У колико се у већим варошима укаже потреба због нагомиланости акта, првостепени суд може наредити, да се тај препис и раније изврши и у два оригинална примерка поново поднесе првостепеном суду на потврду, који на тај начин постају стални бирачки спискови.

Види чл. 1. и 3. овога Закона.

Чл. 24. — Кад овај Закон ступи на снагу престају важити сви законски прописи других досадашњих закона, који се односе на бирачке спискове.

Види чл. 18. овога Закона.

Чл. 25. — Овај Закон ступа на снагу кад га Краљ потпише а обавезну снагу добија десет дана после обнародовања у Службеним Новинама. Препоручујемо Нашем Министру Припреме за Уставотворну Скупштину и Изједначење Закона да овај Закон обнародује, а свима Нашим Министрима да се о његовом извршењу старају, а властима пак наређујемо да по њему поступају, а свима и свакоме да му се покорављају.

Закон о бирачким списковима обнародован је у Бр. 125. „Службених Новина“ од 10. јуна, 1922. г.

ЗАКОН

о избору народних посланика за Народну Скупштину Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца од 3. септембра 1920. год., са изменама и допунама од 27. јуна, 1922. год.

Опште наредбе.

Чл. 1. — Избори посланика за Народну Скупштину, која се састаје у Београду у редован сазив 20. октобра сваке године, врше се по истеку четворогодишње периоде по одредбама овога Закона.

Само у случају рата или какве друге немогућности може се Скупштина држати ван Београда.

У случају кад се Народна Скупштина распусти пре истека четворогодишњег рока, указ о њеном распуштању мора садржавати наредбу за нове изборе најдаље у року од три месеца и наредбу за сазив Народне Скупштине најдаље за четири месеца од дана распуштања Народне Скупштине.

Измене и допуне од 27. јуна, 1922. год.

Устав чл. 75.: Народна Скупштина састаће се у престоници Београду у редован сазив сваке го-

дине 20. октобра, ако пре тога није краљевим указом сазвана у ванредан сазив. — Ако је у случају рата престоница измештена Народна Скупштина састаје се у месту привремене престонице. — Редован сазив не може се закључити док не буде решен државни буџет. — За време рата Народна Скупштина је стално на окупу, осим ако сама друкчије не одлучи.

Види чл. 52. Устава.

Чл. 2. — Избори народних посланика који ће се вршити у један исти дан у целој земљи, у недељу, наређују се указом на предлог Министра Унутрашњих Послова, а по саслушању Министарског Савета. Указ ће се обзнанити у Службеним Новинама Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца, одмах после издања указа.

Измене и допуне од 27. јуна, 1922. год.

Устав чл. 52.: Краљ сазива Народну Скупштину у редован или ванредан сазив. — Он отвара и закључује седнице лично, престоном беседом, или преко Министарског Савета, посланицом или указом. — И престону беседу, и посланицу, и указ премапотписују сви Министри. — Указ којим се закључују седнице редовнога сазива, садржаваће увек и наредбу за дан новог сазива. — Краљ може у свако доба по државној потреби, позвати Народну Скупштину, која је своје седнице одгодила. — Краљ има право да распусти Народну Скупштину, али указ о распуштању мора садржавати наредбу за нове изборе најдаље у року од три месеца, и наредбу за сазив Народне Скупштине, најдаље за четири месеца од дана распуштања Скупштине. Указ о распуштању Народне Скупштине премапотписују сви Министри.

Види чл. 1. овога Закона.

Чл. 3. — За време почев од петнаестог дана пре избора па до трећег дана после избора, не може никаква власт позвати бираче појединих општина ни на какве скупове, као: на заједнички рад или на кулук, или на војничке смотре и вежбања, осим случаја преке опасности; а тако исто не може позивати ни поједине бираче, осим у случајевима неодложне потребе или у случајевима ислеђивања злочина и престапа (преступака) ма које врсте, као и иступа (прекршаја) крађе и преваре.

У општинама, у којима неби био извршен избор дана одређенога указом, ово вреди и за других осам дана.

Ако су бирачи били раније куд год позвани или икупљени, мораће се распустити најдаље шеснаест дана пре избора.

За повреду овога прописа, у одсуству изричне законске одредбе, има се казна одмерити према општем чл. 91. овога Закона.

Види чл. 91. овога Закона.

I. Изборна тела и број посланика

Чл. 4. — Изборни су окрузи у Србији, Босни и Херцеговини они исти који су и административни само са тим изузетком, да административни окрузи: пријеполски, плеваљски, бијелополски и берански сачињају један изборни округ, а тако исто и окрузи звечански и рашки, спајају се у један изборни округ. У

Хрватској и Славонији чине посебне изборне округе поједине жупаније. Међумурје чини заједно са вараждинском жупанијом један изборни округ, а модрушко ријечка жупанија са Крком и Каставштином један. У Словенији су посебни изборни окрузи: област окружног суда Марибор и окружног суда Цеље, затим област земаљског суда Љубљана и окружног суда Ново Место. У Далмацији чине области окружних судова Котор, Дубровник и Сплит један; Шибеник и област задарског суда један изборни округ; Црна Гора у старим границама сачињава један изборни округ; у Банату чине област судбеног стола Суботица један; Нови Сад један и Сомбор са Барањом један изборни округ.

Сви бирачи једног изборног округа или града, који посебно бира, састављају једно изборно тело и бирају засебно посланике, за Народну Скупштину.

Сви градови (вароши), који по овом Закону не бирају посебно посланике, улазе у изборни округ, у чијем подручју леже.

Измене и допуне од 27. јуна, 1922. год.

Према овоме се изборни окрузи — изборне јединице не поклапају и не морају поклапати са политичким јединицама, што се види и из алинеје 5. чл. 50. овога Закона.

Види чл. 6. и 122. овога Закона.

Чл. 5. — Сваки изборни округ бира онолико посланика колико на њега пада да бира

према броју становника, установљеном при попису пучанства од 1910. године.

На сваких 40.000 становника бираће се по један посланик. Ако вишак становника буде већи од 25.000 становника, онда ће се бирати још један посланик.

Измене и допуне од 27. јуна, 1922. год.

Устав чл. 69.: . . . На сваких 40.000 становника бира се по један посланик. Ако вишак становника у једној изборној јединици буде већи од 25.000 бираће се за тај остатак један посланик.

Број посланика за поједини изборни округ, одређује се према овоме према броју становника, утврђеном према попису од 1910. год. без обзира на право гласа, поданство, пол, године старости, и т. д. — Становници градова, који према чл. 6. овога Закона, посебно бирају посланике, не улазе при томе у број становника округа, у коме је дотични град, пошто се број становника узима по изборном округу, а они чине засебне изборне јединице.

Види чл. 7. овога Закона.

Чл. 6. — Варош Београд, град Загреб и град Љубљана са Сподњом Шишком бирају посебно.

Измене и допуне од 27. јуна, 1922. год.

Према чл. 41. овога Закона све вароши које бирају више од једног посланика, поделиће Државни Одбор у изборне срезове. Међутим са том деобом изгледа да би дотичне вароши бирале по једног кандидата више, него што према чл. 5. на њих пада.

Види чл. 5. и 7. овога Закона.

Чл. 7. — Колико који округ има да бира посланика, одредиће Државни Одбор према целокупном броју становника у сваком округу, а на основу званичне статистике (чл. 5. и 6.).

Овај државни одбор састављају: Председник и оба потпредсеника Народне Скупштине, Председник Државног Савета, Председник Касационог Суда у Београду, Врховног Суда у Сарајеву, Стола седморице у Загребу, потпредседник Стола седморице, одељења В, за Словенију и Далмацију у Загребу, председник Великог Суда у Подгорици и Апелационог Суда у Новом Суду, или свих ових председника, заступници, ако су они спречени.

Заступнике председника и потпредседника Народне Скупштине одређује унапред сама Скупштина.

Овај Државни Одбор, који сазива Председник Народне Скупштине у престоници, дужан је састати се најдаље осмог дана од дана кад је указом наређен избор посланика и сазив Народне Скупштине.

Председник Народне Скупштине или његов заступник заказује, отвара, руководи и затвара састанке Државног Одбора, и стара се да Државни Одбор своје послове правилно и на време сврши. Председника Народне Скупштине у председању Државног Одбора замењује један од потпредседника Народне Скупштине.

Све државне и општинске власти дужне су одмах ставити Државном Одбору на располо-

жење потребне му податке и давати захтевана објашњења у року који им за то Државни Одбор одреди. За неиспуњене захтева Државног Одбора дотични орган казниће се по чл. 9. овог Закона. Државни Одбор може ради објашњења позвати у своје седнице Министра Унутрашњих Послова и Министре, који му за рад буду потребни.

Измене и допуне од 27. јуна, 1922. год.

Дела из пете алинеје овога законскога прописа казне се по званичној дужности.

Види чл. 2., 4., 5. и 91. овога Закона.

Чл. 8. — Овај ће се Одбор састати најдаље за 30 дана од обнародовања овога Закона, па ће утврдити и у Службеним Новинама објавити, колико који округ има да изабере посланика. Ако се при том утврди, да један округ бира више посланика но што има административних срезова, Државни Одбор поделиће истовремено онолико највећих административних срезова колико је потребно па да број изборних срезова буде раван броју посланика, који дотични округ бира. У изборном округу састављеном од више административних округа, административни окрузи сматраће се као срезови. Колико ће у којој општини бити гласачких места, односно колико ће се општина саставити у једно гласачко место (чл. 50), која ће лица фунгирати као председници бирачких и као чланови главних бирачки одбора, установиће Државни Одбор

најдаље за 35 дана рачунајући од дана указа, којим ће се одредити избори.

Измене и допуне од 27. јуна, 1922. год.
Види чл. 7. и 50. овога Закона.

II. Ко има право да бира.

Чл. 9. — Право бирања посланика за Народну Скупштину има сваки мушкарац, који је до почетка састављања бирачких спискова навршио 21. годину и који је у том часу био држављанин Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца. У смислу овога Закона сматрају се држављанима Краљевине сви који су били држављани Србије и Црне Горе до 1. децембра 1918. год. и сви они који су до 1. децембра, 1918. год., имали држављанство у Хрватској, Славонији и Далмацији, припадништво у Босни и Херцеговини или домовинско право (чланство, завичајност) у којој од општина других југословенских земаља, што су припале у власт Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца.

Најзад се држављанима у смислу овог Закона сматрају сви они по племену и језику Словени који су се до почетка састављања бирачких спискова у којој општини Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца стално настанили. Они становници Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца изван Србије и Црне Горе, који по уговорима о миру са Немачком, Аустријом и Мађарском имају право опције за своје националне државе као и они, који су се иселили

из Јужне Србије пре новембра 1915. године, а били су дотле турски поданици, немају изборног права у смислу овог Закона.

Измене и допуне од 27. јуна, 1922. год.

Устав чл. 70.: Право бирачко има сваки држављанин по рођењу или прирођењу, ако је навршио 21. годину... Закон ће решити о женском праву гласа.

Види чл. 10. и 11. овога Закона.

Чл. 10. — Официри активни и у недејству, као и подофицири и војници под заставом, не могу вршити бирачко право нити бити бирани.

У овај изузетак не долазе резервни официри и цивилни чиновници војне струке.

Измене и допуне од 27. јуна, 1922. год.

Устав чл. 70.:... Официри активни и у недејству као и подофицири и војници под заставом, не могу вршити бирачко право, ни бити бирани...

Нарочито наглашавање, да официри у недејству не могу гласати, није било потребно, пошто је то само једно стање активне службе.

Као цивилни чиновници војне струке имају се сматрати и мајстори, месечари и дневничари код војних установа.

Услед неодређености израза „под заставом“ могу настати неколика спорна питања. Тако на пр. да ли су жандарми и граничари из граничне трупе „под заставом“, и ако се и једни и други сматрају као саставни део војске „сталног кадра“. За тим, кад је већ Закон, мимо устава, дао право вршења бирачког права резервним официрима, кад су „под заставом“, дакле, на вежби или мобил-

лисани (јер кад нису „под заставом“ онда је беспредметно и давати им то право, пошто га и иначе имају), да ли га губе и резервисте подофицири и војници, кад су „под заставом“, дакле на вежби или мобилисани. Каквог је разлога било, не одузети ово право официрима а одузети га подофицирима и редовима из резерве?

Види чл. 9. и 11. овога Закона.

Чл. 11. — Немају права да бирају:

- 1) који су осуђени на робију (тамницу), док се не поврате у права;
- 2) који су осуђени на губитак грађанске части, за време док траје та казна;
- 3) који су под стециштем, и
- 4) који су под старатељством.

Измене и допуне од 27. јуна, 1922. год.

У чл. 71 Устава, одакле је од речи до речи узет овај законски пропис, употребљен је израз „привремено губе бирачко право“, — израз који је правнички тачнији и пунији од израза „немају права да бирају“.

Док лица из чл. 10. овога Закона, „не могу гласати“ и ако су у бирачки списак уведена; лица из овога законскога прописа и опште „немају права да бирају“.

И условно отпуштени по Закону од 22. марта, 1869. год., сматрају се, да су на издржавању казне.

Види чл. 10. овога Закона.

III Ко може бити посланик.

Чл. 12. — За посланика у Народној Скупштини може бити изабран само онај, који има

бирачко право, без обзира је ли уведен у бирачки списак.

Измене и допуне од 27. јуна, 1922. год.

Овај је законски пропис дословно узет из прве алинеје чл. 72. Устава.

Спорно је, према коме би се моменту имало одређивати бирачко право једног кандидата, према моменту кад су бирачки спискови закључени, према моменту кандидовања или према моменту избора. Ову нејасност уноси израз „без обзира је ли уведен у бирачки списак.“ — У ранијој пракси ово је питање решавано тако, што је за одсудан моменат узиман дан избора. И несумњиво, да би се с обзиром на израз: „може бити изабран“, дакле не кандидован, ово тумачење морало усвојити као правилно.

Према овој општој редакцији овога законскога прописа, врло је добро, што је и у чл. 70. Устава и у чл. 10. овога Закона казато, за официре активне и у недејству, подофицире и војнике под заставом, да не могу бити бирани, пошто и они иначе имају бирачко право, само га не могу вршити. Па ипак ће бар донекле теориски остати спорно питање за жандарме и граничаре.

Види чл. 13. овога Закона.

Чл. 13. — Од сваког се посланика траже ови услови:

- 1) да је држављанин по рођењу или прирођењу краљевине Срба, Хрвата и Словенаца. Прирођени држављанин, ако није народности српско-хрватско-словеначке, мора бити настањен најмање десет година, рачунајући од дана прирођења;

2) да је навршио 30 година; и

3) да говори, пише и чита службеним језиком.

Народни посланици не могу бити у исто време државни лиферанти или државни предузимачи.

Измене и допуне од 27. јуна, 1922. год.

Овај је законски пропис дословно узет из друге и треће алинеје чл. 72. Устава. Једина је разлика у томе, што се у Уставу у тач. 3. чл. 72. од кандидата тражи да пише и чита „народним“ језиком, а овај законски пропис говори о „службеном језику.“

Услови из овога законског прописа само су проширење погодаба из чл. 12. овога Закона. — Тачка 2., има се разумети тако, да је кандидат навршио 30. година најдаље до дана избора. (У једном ранијем конкретном случају, Скупштина је протумачила, да се прописана старост мора имати у моменту ступања у функције полагањем заклетве). — Исто се тако има разумети и тачка 1., т. ј. да рок од 10 година од дана прирођења, мора бити испуњен најдаље до дана избора.

Види чл. 11. и 12. овога Закона.

Чл. 14. — (Укинут изменама и допунама од 27. јуна, 1922. год.).

Чл. 15. — Полицијски, финансијски и шумарски чиновници, као и чиновници Аграрне Реформе не могу се кандидовати, осим ако су то престали бити годину дана пре расписа избора.

Остали чиновници, који врше јавну власт, не могу се кандидовати у изборном округу своје територијалне надлежности. Чиновници, који буду изабрани за народне посланике, стављају се на расположење за време трајања мандата.

Министри активни и на расположењу и професори Универзитета могу се кандидовати и ако буду изабрани, задржавају свој положај.

Измене и допуне од 27. јуна, 1922. год.

Овај законски пропис узет је дословно из чл. 73. Устава.

Како су по духу Закона о чиновн. грађ. реда и пензионари чиновници, то би било спорно, да ли се овај овако опште редигован законски пропис не односи и на њих.

Види чл. 16. овога Закона.

Чл. 16. — Губе мандат посланици који за време трајања посланичког мандата раде са државом предузимачке или лиферантске послове.

Кад наступи овај случај или у опште кад је у питању губитак или попуњавање посланичког места, верификациони одбор мора најдаље за месец дана од појављеног случаја поднети о томе извештај Скупштини. Ако у томе року одбор не поднесе извештај, Председништво Скупштине саопштава у првој наредној седници, да је посланичко место упражњено, о чему Скупштина исте седнице доноси решење.

Измене и допуне од 27. јуна, 1922. год.

Овај законски пропис је проширено наређење последње алинеје чл. 72. Устава и последње алинеје чл. 15. овога Закона.

Види чл. 15. овога Закона.

Чл. 17. — (Укинут изменама и допунама од 27. јуна, 1922. год.).

Чл. 18. — Народни посланици, ако се за време трајања свога посланичког мандата приме државне службе, самим тим престају бити посланици. Ова се одредба не односи на Министре, који остају и без новог избора народни посланици.

Народни посланик који добије државну службу, самим тиме не престаје бити посланик: потребно је, да се он те службе прими.

Види чл. 15. овога Закона.

Чл. 19. — Гласање на збору за избор народних посланика тајно је и врши се куглицама по општинама, а по сталним бирачким списковима.

Измене и допуне од 27. јуна, 1922. год.

Устав чл. 69.: Народну скупштину састављају народни посланици, које народ слободно бира општим, једнаким, непосредним и тајним гласањем, са представништвом мањина.

Како се гласање врши по сталним гласачким списковима, — то има право да гласа сваки онај, ко је у списку као гласач уписан, без обзира на то, да ли он по чл. 9. и 11. овога Закона има или

не право гласа. Једино ако су лица из првог става чл. 10. овога Закона уведена у бирачки списак, она „не могу“ гласати, како вели овај законски пропис, без обзира на то што су у списак уведена,

Види чл. 9., 10. и 11. овога Закона

IV. Бирачки спискови.

Чл. 20. — (Укинут изменама и допунама од 27. јуна, 1922. год.).

Чл. 21. — (Укинут изменама и допунама од 27. јуна, 1922. год.).

Чл. 22. — (Укинут изменама и допунама од 27. јуна, 1922. год.).

Чл. 23. — (Укинут изменама и допунама од 27. јуна, 1922. год.).

Чл. 24. — (Укинут изменама и допунама од 27. јуна, 1922. год.).

Чл. 25. — (Укинут изменама и допунама од 27. јуна, 1922. год.).

Чл. 26. — (Укинут изменама и допунама од 27. јуна, 1922. год.).

Чл. 27. — (Укинут изменама и допунама од 27. јуна, 1922. год.).

Чл. 28. — (Укинут изменама и допунама од 27. јуна, 1922. год.).

Чл. 29. — (Укинут изменама и допунама од 27. јуна, 1922. год.).

Чл. 30. — (Укупно изменама и допунама од 27. јуна, 1922. год.).

Чл. 31. — (Укинут изменама и допунама од 27. јуна, 1923. год.).

Чл. 32. — (Укинут изменама и допунама од 27. јуна, 1922. год.).

V. Кандидатске листе.

Чл. 33. — Најдаље 25 дана пре дана избора морају се поднети кандидатске листе надлежном Првостепеном Суду.

У времену од почетка шесдесетпетог дана после указа о изборима па најдаље до свршетка седамдесетпетог дана после указа, морају се поднети кандидатске листе надлежном првостепеном суду на потврду. У изборним окрузима у Србији, који потпадају под више од једног првостепеног суда, надлежан је првостепени суд у окружном месту, а у Црној Гори првостепени суд у Подгорици. У изборном округу, који сачињавају окрузи: берански, бјелопољски, плеваљски и пријепољски, надлежан је за пријем и потврду кандидатских листа првостепени суд у Пријепољу, у изборном округу рашко-звечанском у Митровици, у изборном округу Котор—Дубрвник—Сплит у Сплиту, Шибеник—Задар у Шибенику, Панчево—Бела Црква у Панчеву, Марибор—Цеље у Марибору, Љубљана—Ново Место у Љу-

бљани, Бечкерек и Кикинда у Кикинди, за Сремску Жупанију у Митровици. — У случају сумње о надлежности судова за потврду кандидатских листа, одлучиће Државни Одбор.

На примерцима кандидатских листа, који морају бити штампани, имена представника и заменика дотичне општине или одељка (кварта) не морају бити штампана, већ могу бити написана.

Измене и допуне од 27. јуна, 1922. год.

Према овоме значи да последњи дан за подношење кандидатских листа на потврду за изборе 8. фебруара, 1925. год. пада на дан 14. јануара, 1925. год.

Види чл. 35. овога Закона.

Чл. 34. — Кандидатске листе могу предложити у сваком изборном округу (вароши) најмање 100 бирача.

Предлагање кандидатске листе бива потписивањем именом, којим је предлагач уписан у бирачком списку.

Види чл. 38. и 42. овога Закона.

Чл. 35. — Листе за изборне округе састављају се овако:

На челу листе, записује се име изборног округа и дан избора. За тим се означа носилац листе, његово занимање и место живљења. По том се испишу име и презиме, место живљења и занимање кандидата за сваки адми-

нистративни срез, односно за делове срезова у случају да су срезови подељени према чл. 8. Срезови се исписује по азбучном (абecedном) реду. Испод кандидата за сваки срез исписује се име и презиме и занимање његовог заменика. Два среза могу означити једно исто лице као кандидата. У овом случају заменик мора бити један исти за оба два среза.

Носилац листе не може имати заменика. Носилац листе не може бити означен и као кандидат за један одређени срез.

Испод имена носиоца листе, среских кандидата и заменика написаће се одвојено имена двају представника те листе за главни бирачки одбор и двају њихових заменика и имена по једног њезиног представника и једног његовог заменика за свако гласачко место.

Испод свега тога потписаће се предлагачи својеручно.

Неписмене потписаће по њиховом пристанку други, који ће се такође потписати.

Уз кандидатску листу предлагачи су дужни поднети суду и писмени акт пристанка свакога предложеног кандидата или заменика. За предлагаче листе није обавезно да на листи, коју предлажу, назначе представника и заменика за оно гласачко место, за које немају својих људи.

Без питања и одобрења нико се не сме за представника или заменика листе означити и на листи записати.

Кад неко дозна, да је на којој год листи за представника или заменика забележен без свога знања и одобрења, он има права изјавити суду, код кога је листа, да се тога не прима, и суд је дужан избрисати га, па о том известити једнога од доносилаца кандидатске листе.

Измене и допуне од 27. јуна, 1922. год.

Формулар Бр. 15

Према овоме кандидатска листа за изборне округе са два посланика има да изгледа овако:

Кандидатска листа

за изборни округ . . . за изборе народних посланика за Народну Скупштину на дан . . .

Носилац листе

Н. Н. трговац из Н.

Кандидат за изборни срез А.

М. М. обућар из М.

Његов заменик

П. П. кафеџија из П.

Кандидат за изборни срез Б.

Д. Д. трговац из Д.

Његов заменик

Ђ. Ђ. трговац из Ђ.

Представници листе у главном бирачком одбору:

Представници: О. О. адвокат из О.

Р. Р. учитељ из Р.

Њихови заменици: С. С. тргозац из С.

Т. Т. бакалин из Т.

Представници листе у појединим гласачким местима:

За општину А.

представник У. У. трговац из А.
заменик Б. Б. земљорадник из А.

За општину Б.

представник В. В. земљорадник из Б.
заменик Г. Г. земљорадник из Б.

итд. (колико буде било гласачких општина, односно гласачких места у округу, ако је општина подељена на више гласачких места: по азбучном реду), — и т. д.

Датум	Предлагачи
Место.	(Најмање 100 потписа).

Формулар Бр. 16.

Кандидатска листа за изборне округе са више од два посланика има да гласи овако:

Кандидатска листа
за изборни округ за изборе народних посланика за Народну Скупштину на дан

Носилац листе

Д. Д. адвокат из Д.

Срески кандидати:

За изборни срез А.

кандидат:

Ђ. Ђ. тргозац из Ђ.

његов заменик:

Е. Е. Кафеџија из Е.

За изборни срез Б.

кандидат:

Ж. Ж. адвокат из Ж.

његов заменик:

З. З. трговац из З.

и т. д. (по азбучном реду изборних срезова).

Представници листе у главном бирачком одбору:

Представници: И. И. учитељ из И.

Ј. Ј. трговац из Ј.

Њихови заменици: К. К. адвокат из К.

Л. Л. кафеџија из Л.

Представници листе у појединим гласачким местима:

За изборни срез А.:

За општину А.:

Представник Љ. Љ. земљорадник из А.

заменик М. М. земљорадник из А.

и т. д. (колико буде било гласачких општина, односно гласачких места у срезу, ако је која општина подељена на више гласачких места, по азбучном реду).

За изборни срез Б.:

За општину А.:

представник Н. Н. земљорадник из А.

заменик Њ. Њ. земљорадник из А.

За општину Б.:

представник О. О. земљорадник из Б.

заменик П. П. земљорадник из Б.

и т. д. (као напред, пазећи при томе, да сви изборни срезови дођу азбучним редом један за другим, а све гласачке општине, односно гласачка

места у једном срезу такође да дођу азбучним редом једно за другим).

Датум	Предлагачи
Место	(Најмање 100 потписа).

Ако је за два изборна среза исто лице сре-ски кандидат, онда и заменик мора у оба среза бити исто лице.

Из тога факта, што је на крају друге алинеје овога законскога прописа дозвољено да два изборна среза могу означити једно исто лице као кандидата, — изгледало би, да једна кандидатска листа само формално мора имати пун број кандидата, колико посланика дотични изборни округ бира. Материјално тај би број за онолико могао бити мањи, колико пута су по два изборна среза означила исто лице као кандидата. То су иначе такозване крње листе.

Разуме се, да се исто лице не може кандидовати у више од два изборна среза.

Два примерка кандидатских листа, састављених према предњем, у оригиналу (са оригиналним потписима предлагача) подносе се суду на потврду, — једна за суд, једна за подносиоце.

Уз листу која остаје у суду, подносе се и писмене изјаве о престанку сваког предложеног кандидата, да буде кандидат.

Види чл. 36.—38. овога Закона.

Чл. 36. — За представника листе могу бити означени или сами предлагачи, или друга лица, која су уписана у сталне бирачке спискове једне од општина дотичног изборног округа и имају право гласања. Представници листе на

гласачким местима морају бити из општине, у којој се гласање врши.

Измене и допуне од 27. јуна, 1922. год.

Према овоме представници листа у главном бирачком одбору, не морају бити из места у коме главни бирачки одбор заседава. Представници листа на гласачким местима, морају бити из дотичне гласачке општине, без обзира да ли је она ужа или шира од административне општине.

Разуме се, да све оно што важи за представнике, важе и за заменике.

Види чл. 35., 37. и 38. овога Закона.

Чл. 37. — Кандидатску листу имају право да потпишу као предлагачи само они, који су уписани у сталне бирачке спискове. За оне међу предлагачима, који би били чланови општина, које не долазе у надлежност првостепеног суда надлежнога за примање кандидатских листа (чл. 33.), мора се истовремено са кандидатском листом поднети уверење њиховог надлежног првостепеног суда, да су уредно и коначно у оверене сталне бирачке спискове уведени. Таква уверења издају првостепени судови у року од три дана.

Потпис може оспоравати само онај чије је име потписано.

Суд је дужан свакоме казати кад буде питан је ли он потписан или није. Одговор суда може бити усмен или писмен према захтеву онога који пита. Кад ко од неписмених предлагача усмено пред судом или писмено суду

изјави, да је без пристанка свога као предлагач потписан, суд је дужан избрисати га, па о томе известити једн г од подносилаца кандидатске листе, који на његово место морају наћи другог најдаље у року од пет дана. Иначе суд ће огласити и у новинама обзнанити, да та листа не важи, ако на њој не остаје довољан број предлагача. На последњој страни кандидатске листе оставиће се празно место за судско потврђење.

Измене и допуне од 27. јуна, 1922. год.

И полицијски чиновници и официри у активној служби имају право, ако су само уписани у бирачки списак, потписати кандидатску листу као предлагачи, — али бивају за о о кажњавани по чл. 96. овог Закона. Ова је казна без утицаја на важност предлагања, пошто закон о томе ништа не говори.

У изборним окрузима где има више (првостепених) судова, листа се на потврду подноси првостепеном суду у окружној вароши, односно ономе суду, како их је означио чл. 33. овога Закона. У таквоме случају, предлагачи потписници из општина, за које су територијално надлежни они други судови, прилажу и уверење свога надлежног (првостепеног) суда о томе, да су, и у бирачки списак које општине, уведени.

Види чл. 35., 36. и 38. овога Закона.

Чл. 38. — Два примерка овако састављене и потписане кандидатске листе однеће најмање пет потписника на потврђење надлежном првостепеном суду у дотичном изборном округу,

и предати их председнику или његовом заменику, који ће им одмах издати реверс на примљене листе.

Тада ће се суд најпре по сталним бирачким списковима, који се код њега налазе, уверити: јесу ли потписани на листи предлагача заиста записани у стални бирачки списак, да ли их има на броју колико на којој листи треба према чл. 34. овог Закона, да ли има писмени пристанак свих кандидата, па кад се о том увери, потврдиће листу. Један потврђен примерак вратиће доносиоцима на реверс најдаље за 24 сата од пријема, а други чувати под печатом својим на сигурном месту, од кога ће примерка препис без имена предлагача послати одмах Управи Државне Штампариие да се обзнани у Службеним Новинама Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца и њезиних појединих покрајина под рубриком „Кандидати за народне посланике“.

На случај да суд при упоређењу потписа с азбучним бирачким списком нађе, да се који потпис не слаже потпуно са именом, презименом или занимањем тога лица у азбучном бирачком списку, он ће, ако подносиоци кандидатске листе изјаве да је то исто лице, листу примити, па о том после известити главни бирачки одбор, односно бирачки одбор у вароши.

Измене и допуне од 27. јуна, 1922. год.

Најмање пет потписника предлагача предају председнику (или његовоме заменику) за потврду

надлежнога (првостепенога) суда кандидатску листу у два оригинална примерка са свима приложима уз примерак за суд, на потврду.

Листе и прилози предају се суду молбом која има да гласи :

Формулар Бр. 17.

(Првостеноме) Суду

Молимо суд да нам приложену кандидатску листу за избор народних посланика за округ на дан потврди.

Прилажемо : дупликат оригиналне кандидатске листе, писмене пристанке свију кандидата, по један штампан примерак кандидатске листе за свако гласачко место одвојено за сваки срез и два штампана примерка за суд.

Датум.

Подносиоци :

Место.

(Најмање њих 5)

Кад председник суда односно његов заменик прими ову молбу са листама, и изда реверс на примљену листу, — онда настаје прва радња суда на потврди листе, која се састоји у проверавању: да ли су предлагачи заиста записани у сталне бирачке спискове, да ли их има у потребноме броју на поднетој листи и да ли постоји писмени пристанак свих кандидата.

Кад се суд о свему томе увери, он ће листу потврдити.

Ово испитивање и потврду оригиналне кандидатске листе, врши суд колегијално.

На оригиналној листи према овоме потврда има да гласи :

Формулар Бр. 18.

Пошто се је (првостепени) суд уверио, да су предлагачи ове кандидатске листе, испу-

нили све услове који се траже чл. 33. до 37. Закона о избору народних посланика, то на основу чл. 38. истога Закона потврђује ову кандидатску листу с тим, да су оба поднета оригинална примерка потпуно равногласна један са другим.

Бр. Председник суда

Датум.

Место.

Судије

(М. П.)

Деловођа:

При потврди кандидатске листе суд нема права да се упушта у испитивање, да ли кандидати на листи испуњавају законом прописане услове за пасивно изборно право, пошто суду ово право ни један законски пропис не даје.

За време судског одмора, према чл. 120. овога Закона, дежурни судија врши све оне послове, које по овоме Закону врши суд.

Кад суд нађе, да предлагачи нису испунили све услове које се траже чл. 33.—37. овога Закона и да према томе не може поднету листу потврдити, — онда он, ако се подносиоци са тим не слажу, мора им несумњиво издати мотивисано решење. Није предвиђено коме би се подносиоци (који представљају предлагаче) у томе случају имали права жалити; али је то несумњиво Државни Одбор.

Интересантно је да законодавац није предвидео рок у коме суд мора потврдити поднету кандидатску листу.

Види чл. 33.—37. овога Закона.

Чл. 39. — Уз оригиналне листе поднеће предлагачи још и онолико штампаних примерака, колико у дотичном изборном округу има гласачких места, и по два примерка за суд. Штампани примерци имају бити поднети за сваки срез одвојено. На њима ће бити означен само носилац листе и кандидат за дотични срез са својим замеником.

У штампаним примерцима кандидатских листа забрањено је стављати имена предлагача. На тим примерцима назначиће се само имена представника и заменика оне општине, у коју се листа шаље. На сваком таквом примерку кандидатске листе мора бити наштампано у врху: „За гласачко место Београд, Крагујевац, Шабац и т. д.“

На примерцима, намењеним оним гласачким местима где се гласа у више одељења или квартава, у врху ће бити наштампано: „За гласачко место“ На тим примерцима ће се назначити само имена представника и заменика дотичног гласачког места.

Председник суда или његов заменик увериће се да ли су на свима штампаним листама имена предложених лица назначена сагласно оригиналној листи, па ће их све потврдити својим потписом и печатом суда. Од ових штампаних примерака разаслаће у року од три дана свакој општини у изборном округу намењени јој примерак, односно намењене јој примерке, узев од сваке реверс од пријема.

Председници бирачких одбора или њихови заменици ове ће примерке после, уочи дана избора, прилепити на гласачке кутије, па исте поставити редом, како су кандидатске листе потврђене, тако, да кутија, на којој је листа са мањом нумером, дође пре кутије на којој је листа са већом нумером, и даље у реду, тако да кутија на којој је листа са најмањом нумером долази увек на прво место са које се стране гласање почиње.

Измене и допуне од 27. јуна, 1922. год.

Формулар Бр. 19.

Према овоме формулар за штампане гласачке листе следећи је:

За гласачко место

Кандидатска листа

за изборни срез изборног округа
за изборе народних посланика на дан

Носилац листе:

А. А. адвокат из А.

Срески кандидат:

Б. Б. трговац из Б.

Његов заменик:

В. В. кафеџија из В.

Представници листе у овом гласачком месту:

Представник:

Г. Г. земљорадник из Г.

Заменик:

Д. Д. земљорадник из Г.

На штампаним примерцима кандидатске листе забрањено је штампати имена предлагача.

У штампану кандидатску листу уносе се само представник и заменик представника листе за дотично гласачко место. Назив гласачког места у врху изборног среза и име, презиме, занимање и одакле је представник и његов заменик, уноси се по правилу у сваку кандидатску листу руком.

На супрот ономе, што је код чл. 38. овога Закона за надлежност за потврду оргиналних кандидатских листа речено, — у четвртој алинеји овога законскога прописа изриком је за потврду штампаних примерака кандидатске листе, предвиђена надлежност само председника суда (односно његовог заменика или дежурног судије). То у осталом следује и из саме природе потврде.

Формулар Бр. 20.

Потврда за штампане примерке кандидатске листе има да гласи:

Пошто се потписани уверио, да су имена предложених лица равногласна предложеној оригиналној листи, потврђеној (првостепеним) судом . . . под Бр. . . . од то се ова листа на основу чл. 39. Закона о изборима народних посланика потврђује.

Бр. Председник
Датум. (М. П). (првост.) суда:
Место.

Потврђене штампане примерке кандидатских листа шаље суд у року од три дана непосредно дотичним гласачким општинама.

За подношење и потврду кандидатских листа не плаћа се никаква такса.

Види чл. 33.—38. овога Закона.

Чл. 40. — Свака кандидатска листа која буде по овим правилима утврђена, имаће на дан избора или другог одређеног дана своју засебну кутију на свима гласачким местима.

Такву листу, чим се преда јавности, слободно је сваком преписати или прештампати.

По чл. 5. Закона о штампи публикација кандидатских листа, кад не садржи ништа друго сем имена кандидата, предлагача и представника, не потпада под Закон о штампи.

Види чл. 39. овога Закона.

Чл. 41. — У варошима које засебно бирају посланике састављаће се кандидатске листе на исти начин као и у окрузима са том разликом, што носилац листе отпада у оним варошима које бирају једног посланика.

Државни Одбор поделиће вароши, које бирају више од једног посланика на срезове груписањам бирачких места у онолико изборних срезова, колико дотична варош бира посланика.

Кандидатске листе у варошима подносе се на потврду надлежном првостепеном суду. У Београду се подносе суду вароши Београда.

Измене и допуне од 27. јуна, 1922. год.

Формулар Бр. 21.

Формулар оригиналне кандидатске листе за варош која бири једног посланика (Љубљана) има према томе да гласи:

Кандидатска листа
за град (варош) која бира једног посланика
за изборе народних посланика за Народну Скуп-
штину на дан

Кандидат

А. А. адвокат из А.

Његов заменик:

Б. Б. професор гимназије из Б.

Представници листе у главном бирачком од-
бору:

Представници

В. В. учитељ из В.

Г. Г. трговац из Г.

Њихови заменици:

Д. Д. кафеџија из Ђ.

Ђ. Ђ. учитељ из Ђ.

Представници листе у појединим гласачким
местима:

За гласачко место А.:

представник Е. Е. трговац из А.

заменик Ж. Ж. кафеџија из А.

За гласачко место Б.:

представник З. З. учитељ из Б.

заменик И. И. земљорадник из Б.

и т. д. (колико буде било гласачких места у до-
тичном граду, по азбучном реду).

Датум

Предлагачи:

Место.

(Најмање 100 потписа).

Формулар Бр. 22.

За вароши које бирају два посланика (Бео-
град и Загреб) кандидатска листа има да гласи:

Кандидатска листа
за град (варош) који бира два посланика за
изборе народних посланика за Народну Скуп-
штину на дан

Носилац листе:

А. А. лекар из А.

Срески кандидат за I. срез:

Б. Б. трговац из Б.

Његов заменик: В. В. кафеџија из В.

Срески кандидат за II. срез

Ј. Ј. судија из Ј.

Његов заменик: К. К. трговац из К.

Представници листе у главном бирачком од-
бору:

Представници: Г. Г. судија из Г.

В. В. адвокат из Г.

Заменици: Д. Д. трговац из Д.

Ђ. Ђ. кафеџија из Ђ.

Представници листе у појединим гласачким
местима:

За гласачко место

Представник Е. Е. трговац из Б.

Заменик Ж. Ж. кафеџија из Б.

За гласачко место

Представник З. З. судија из У.

Заменик И. И. шпедитер из Б.

и т. д. (колико буде било гласачких места у до-
тичноме граду, по азбучном реду).

Датум.

Предлагачи:

(Најмање 100 потписа).

Штампани примерци кандидатских листа за
вароши (градове), који се према чл. 39. овога
Закона имају поднети, гласе исто тако.

Акт којим се суду кандидатска листа подноси, потврда судска на оригиналној кандидатској листи, као и на штампаним примерцима кандидатске листе, иста је као и код потврда о којима је реч код чл. 38. и 39. овога Закона.

Види чл. 6. и 8. овога Закона.

Чл. 42. — Кандидатска листа једном предана суду, ма и не била потврђена, не може се опозвати, нити се у њој могу чинити какве измене. Али ако који од предложених кандидата умре, али изгуби право да буде биран, може се на његово место предложити други кандидат. За такав предлог мора бити онолики исти број предлагача, колико и за целокупну листу.

Овакве измене у кандидатској листи могу се чинити све до на пет дана пре избора, од подносилаца првобитне листе. Нови подносиоци и нови предлагачи оваквих измена могу се узимати само на место оних лица, која су у међувремену умрла или изгубила бирачку способност.

Она ће се потврђивати истим начином којим се потврђују и целе кандидатске листе.

Види чл. 39. и 41. овога Закона.

Чл. 43. — Ако за један округ или варош буде пријављена, односно потврђена код надлежног првостепеног суда само једна кандидатска листа, вршиће се гласање само за ову листу.

Види чл. 39. и 41. овога Закона.

VI. Изборни материјал.

Чл. 44. — Министар Унутрашњих Дела дужан је наредити и извршити све што треба, те да се спреми на време довољан број кутија, куглица и осталог материјала за гласање.

Прво снабдевање општина материјалом за гласање иде на рачун скупштинског буџета. Свако обнављање или поправљање изборног материјала пада на терет општина. Овде се разумеју формулари за сталне бирачке спискове, које општине саме набављају преко Министра Унутрашњих Дела, односно Покрајинских Влада.

Измене и допуне од 27. јуна, 1922. год.

Види чл. 45.—48. овога Закона.

Чл. 45. — Кутије ће бити од лима или од другог прикладног материјала, затвараће се и отварати трима разним кључевима, биће тако удешене да се спуштање куглица у њих не види и не чује. На свакој кутији биће јасно утиснут грб Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца и њен редни број.

Види чл. 44. и 46.—48. овога Закона.

Чл. 46. — Куглице ће бити од гуме или ког прикладног материјала и биће све једнаке величине. — На њима ће бити утиснут грб Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца.

Види чл. 44., 45., 47. и 48. овога Закона.

Чл. 47. — Ближи образац целокупног изборног материјала одређује Министар Унутрашњих Дела.

Види чл. 44.—46. и 48. овога Закона.

Чл. 48. — Министар Унутрашњих Дела биће дужан благовремено да разашље изборним општинама на реверс гласачке кутије и куглице са целим прибором водећи тачно рачуна о томе, којој је општини шта послао. Сваки сандучић са куглицама, при разашлијању општинама биће, закључан и утврђен печатом Министарства Унутрашњих Дела. Кључеви од сандучића са куглицама послаће се општинама у запечаћеном завоју.

Овако запечаћени сандучићи са куглицама чуваће се у општинском суду до предаје бирачком одбору.

У местима Босне и Херцеговине где нису образоване општине, бригу о изборном материјалу води надлежно среско поглаварство, те се и изборни материјал има њему да достави.

Види чл. 44.—47. овога Закона.

VII. Гласачка места, бирачки одбор на гласачким местима, гласање.

Чл. 49. — Бирачи могу гласати сваки само једанпут, само лично, само на гласачком месту своје општине, и само за утврђене кандидатске листе.

Први изузетак од правила постављенога у овоме законскоме пропису, налази се у последњој алинеји чл. 52. овога Закона, и односи се на председнике бирачких одбора, који могу гласати у општини где на дан избора обављају председничку дужност, дакле ван гласачког места своје општине, ако поднесу уверење, да су уведени у стални бирачки списак своје општине. — Други изузетак налази се у последњој алинеји чл. 63. овога Закона, по коме онај бирач, који због какве тешке телесне мане не би могао гласати на начин, како је то у дотичном законскоме пропису речено, има право пред бирачки одбор привести пуномоћника, који ће место њега дати глас.

Види чл. 19. овога Закона.

Чл. 50. — У изборном округу гласачко место биће у згради општинског суда или ако је та зграда неугодна (неприкладна), или ако се гласање врши на више места, онда ће се избор извршити у школској или другој згради, коју општински суд за то одреди. Но ни у ком случају гласање се не може вршити у богомољама.

Гласање на збору за избор народних посланика у општинама, које имају преко 800 бирача вршиће се на више места по одељцима, према месту где бирачи станују, а сваки одељак чини једно гласачко место.

Ако су пак домови једне општине много удаљени од зграде где би се гласање имало вршити, тако да ће бирачима бити тешко доћи на биралиште, Државни Одбор може и мање општине делити у одељке.

Место, где ће се гласати, и зграду, у којој ће се гласати, општински ће суд обзнанити најмање на десет дана пре избора.

Где су општине мале, може Државни Одбор, ако је то потребно, одредити за две општине, само једно гласачко место, али у том случају не сме бити више од 800 бирача удружено у једно гласачко место.

Истодобно када општински судови поднесу сталне бирачке спискове првостепеном суду у смислу чл. 21. на одобрење, поднеће и својој Покрајинској Влади, односно у крајевима где такве нема, Министарству Унутрашњих Послова, извештај о томе, колики је свеукупни број бирача, уписаних у бирачким списковима у целој општини, те колико би према томе требало установити гласачких места у тој општини. Одмах иза подношења тих извештаја имаће Покрајинске Владе, односно Министарство Унутрашњих Послова, Државноме Одбору поднети предлог што се тиче броја гласачких места у дотичној општини. Ако би Државни Одбор устаковио већи или мањи број гласачких места, него што је у дотичној општини састављено и првостепеном суду на одобрење поднесено сталних бирачких спискова за дотичну општину (чл. 21.) имаће дотични општински суд у року од три дана после примљеног извештаја о томе првоподнесене сталне бирачке спискове преудесити према решењу Државног Одбора и поднети их првостепеном суду у циљу поступка у смислу чл. 21.

Измене и допуне од 27. јуна, 1922. год.

Дужности општинскога суда (одређивање и објављивање зграде у којој ће се гласати, подношење бирачких спискова суду на потврду, њихова евентуална преинача и т. д.) тамо где они не постоје, вршиће, аналого чл. 19. Закона о бирачким списковима: у местима Босне и Херцеговине, која нису организована у општине, надлежно среско поглаварство; у Хрватској са Међумурјем и Славонији, где су општински одбори распуштени, општински управитељ са два присежника меснога суда, које ће наименовати месни суд дотичне општине; у Славонији са Прекомурјем и Далмацији, онде где су општинска већа распуштена, надлежни котарски суд; и у Бачкој, Банату и Барањи, општински кнез са два заклетника, које ће одредити коцком општински одбор.

Чланови бирачког Одбора, ако промене место гласања, које је надлежно било одређено и објављено, казниће се по чл. 110. овога Закона.

Рок за подношење суду на потврду преудешених бирачких спискова, према решењу Државног Одбора, јесте три дана од дана примљеног извештаја о спајању или раздвајању гласачких места од стране Државног Одбора.

Види чл. 51. овога Закона.

Чл. 51. — Свака зграда у којој се гласање врши, ако није довољно само пространа, мора имати ограђено двориште, које се може затворити.

Види чл. 50. овога Закона.

Чл. 52. — На сваком месту где се врши гласање биће образован бирачки одбор, састављен од једног општинског одборника, који

има право гласа за скупштински избор, а којег је општински одбор изабрао; затим од по једног представника оних кандидатских листа, које имају своје представнике, и једног судије, или свршеног правника или судског чиновника. Судија, свршени правник или судски чиновник, или онај, који га буде заступао, биће председник бирачког одбора; где општинског одбора нема, вршиће функцију општинског одборника у бирачком одбору бирач кога одреди првостепени суд.

У случају да бирачи из више општина гласају на једном гласачком месту (чл. 50), улази у бирачки одбор из сваке општине по један општински одборник.

Председници бирачких одбора имају права гласати у општини, где на дан избора обављају председничку дужност, ако поднесу уверење да су уведени у стални бирачки списак своје општине. То ће се уверење прикључити записнику бирачког одбора.

Измене и допуне од 27. јуна, 1922. год.

Види чл. 50. и 53. овога Закона.

Чл. 53. — Најдаље за 35 дана од дана указа о изборима, Државни Одбор одређује за свако гласачко место по једног судију, односно судског чиновника или свршеног правника, за председника бирачког одбора. А у недостатку свршених правника, судских чиновника и судија Државни Одбор одређује за

председнике бирачких одбора у првом реду лица која су свршила који год факултет, а ако ових не би било довољно, онда и лица, која су свршила коју год стручну школу, само ако нису у полицијској служби. Ако би који од оних који су Државним Одбором за председника или чланове у главним бирачким одборима одређени, имали особито важних узрока, да се те дужности не приме, дужни су за десет дана, од дана када је распоред Државног Одбора у Службеним Новинама изашао, молбом својом обратити се Државном Одбору и навести узроке, због којих се ове дужности не могу примити. Ако одбор наведене узроке уважи, разрешиће молиоца од дужности и другог на његово место одредити; не нађе ли Државни Одбор да су наведени узроци оправдани, известиће молиоца преко полицијске власти, да му се молба не може уважити.

Молба после означеног рока поднесена неће се ни у какво призрење узимати.

Само у ванредном и непредвиђеном случају кад би Државним Одбором одређени председник бирачког одбора био неким неодољивим узроком спречен да дође, замениће га председник општине или његов заступник у општинама, где се гласање врши на једном месту.

А заступнике председницима бирачких одбора у општинама где се гласање врши на више места за овај случај одређује општински одбор прво из кметова, општинских одбор-

ника дотичне општине а по томе из своје средине, кад одређује и члана бирачког одбора, издајући им на реверс о томе акт. Где нема општинског одбора именује такве заступнике председницима бирачких одбора надлежна судска власт из реда бирача дотичног гласачког места.

Државни ће Одбор сваком лицу, које је одредио на изборну дужност, дати на реверс акт о постављењу потписан од председника или чланова Државног Одбора које овај одреди и то: лицима, која станују у престоници непосредно, а осталим лицима преко надлежних власти, које су дужне реверс о предаји акта постављења одмах вратити Државном Одбору.

У ранијој пракси било је спорно, да ли је за недолазак одговоран одређени председник бирачког одбора, коме жалба за разрешење буде одбијена, али га полицијска власт о томе не извести.

Исто је тако било спорно, да ли бирачки одбор мора примити председника, који дође без акта постављења из пете алинеје овог законскога прописа.

За неизвршење дужности из овога законскога прописа, председници бирачког одбора и њихови заступници, бивају кажњавани по чл. 109. овога Закона.

Види чл. 50., 52. и 109. овога Закона.

Чл. 54. — Тако исто најдаље пет дана пре избора, општински ће одбор одредити једног свог одборника за члана бирачког одбора и

једног одборника, који ће овоме бити заменик; где нема општинских одбора, поступа се по члану 52. и 53.

Где нема општинских одбора, ово наименовање врши надлежна судска власт.

Види чл. 52., 53. и 100. овога Закона.

Чл. 55. — У очи дана избора у три сата по подне сви чланови бирачког одбора или њихови заменици, састаће се у згради, где ће бити гласање и ту ће примити на реверс од општинског суда потребан број кутија и сандучића с куглицама, стални списак бирачки, књигу за уписивање гласача, књигу за вођење записника, кандидатске листе, општински печат и остало што треба. Кутије ће прегледати, увериће се дали су исправне, и да су уста кутије са платненим прорезом, кроз који куглице пролазе, добро отворена, и незаптивена, па ће их онда утврдити за засебан сто, а према столу, за којим ће седети чланови бирачког одбора; затим ће сва три кључа затворити и запечатити тако, да и уста кутије буду потпуно затворена. Један ће кључ узети председник бирачког одбора, други општински одборник, а трећи представник или његов заменик дотичне кандидатске листе, ако га има.

Ако представника или његовог заменика нема, било што није дошао, било што није назначен, председник бирачког одбора узеће

и трећи кључ. На свакој кутији споља прилепиће се кандидатска листа.

Измене и допуне од 27. јуна, 1922. год.

У три часа по подне, дана у очи избора, са-стају се председник и чланови бирачког одбора, у згради одређеној за гласање, без икаквог позива.

Од тога момента бирачки одбор сматра се конституисаним.

Ако председник бирачког одбора није дошао, њега заступа, према приликама, лице из алинеје 3. или 4. овога законскога прописа.

Формулар Бр. 23.

О томе се мора направити записник, који има да гласи:

Записник

бирачкога одбора општине . . . (или гласачког места . . .) за избор народних посланика на дан . . .

На дан . . . потписани чланови бирачкога одбора општине . . . (или гласачкога места . . .) за изборе народних посланика, састали су се у згради одређеној решењем суда општине . . . Бр. . . од . . . за гласање, . . . тачно у три часа по подне.

Па пошто је утврђено да одређени председник бирачког одбора г. А. А. није до тога времена стигао, — то је за председника бирачкога одбора позват, у смислу 3. алинеје чл. 53. Зак. о избору народних посланика за Народну Скупштину, г. Б. Б. председник општине . . . (или . . . у смислу 4. алинеје чл. 53. Зак. о избору

народних посланика за Народну Скупштину г. В. В. кмет (или одборник општине...)
Рађено . . . у згради . . . у . . .

Председник
(или заступник председника)
бирачког одбора
Г. Г.

Писар
Д. Д.

Чланови:
Ђ. Ђ.
Е. Е.

Формулар Бр. 24.

Реверс на примљени материјал, има да гласи:

Реверс

Бирачки одбор општине . . . за избор Народних посланика за Народну Скупштину на дан . . . год., примио је од суда општине . . .
1. . . исправних гласачких кутија,
2. . . сандучета са . . . куглица,
3. стални бирачки списак општине . . . потврђен . . . првостепеним судом . . . под Бр. . .
4. књигу за уписивање гласача,
5. књигу за вођење записника бирачког одбора,
6. . . потврђених среских кандидатских листа и
7. печат суда општине . . .

Датум
Место.

Председник
бирач. одбора
А. А.

Писар
Б. Б.

Чланови:
В. В.
Г. Г.

Где нема организованих општина (у Босни и Херцеговини) надлежна власт (среско поглаварство) побринуће се, према последњој алинеји чл. 56. овога Закона, благовремено за набавку потребних печата.

На остали потребан материјал, као писаћи прибор, столове и т. д. обично се не даје реверс.

Пошто бирачки одбор изврши преглед примљеног изборног материјала, приступа се пребрајању куглица и закључавању и печатењу сандучића са куглицама. Кључ од ових задржава председник бирачког одбора код себе.

За овим се приступа утврђивању листа на исправне гласачке кутије, лепком или црвеним воском.

Затим бива постављање кутија на сто, према столу за којим ће заседавати бирачки одбор. Ово постављање почиње од стране од које гласање има да почиње, тако, што ће прва по реду у коју ће се гласати бити кутија на којој је утврђена листа са најмањом нумером судске потврде, т. ј. она коју је суд прву потврдио, па тако редом.

Кутије су обично много раније утврђене за сто, и бирачки одбор ограничава се само на то, да на кутије утврди кандидатске листе.

После овога наступа закључавање кутија. Један кључ узима председник бирачког одбора, други општински одборник одређен од општинског одбора, да буде члан бирачког одбора, а трећи представник или његов заменик, дотичне кандидатске листе, утврђене за дотичну кутију. Ако дотична листа нема представника нити овај заменика, онда председник бирачког одбора узима и трећи кључ дотичне кутије.

За овим се преко уста кутије печатима утврђује, обично комад платна или хартије, тако да уста кутије буду потпуно затворена.

Види чл. 56. овога Закона.

Чл. 56. — Кад бирачки одбор буде ово све урадио и буде изабрао потребан број писара и других помагача, и у опште припремио све што ће му сутра дан требати за примање гласова, он ће о свему томе направити записник тога свог првог састанка, у коме ће нарочито назначити и број сваке кутије, и кандидатску листу, која уз њу иде; као и да су све кутије у исправном стању и празне. Овај ће записник потписати сви чланови бирачког одбора и затвориће прозоре, изаћи ће из гласачке собе, закључати је, ударити печат на врата и кључ ће узети председник бирачког одбора.

Најзад ће бирачки одбор одредити стражу, која ће зграду, у којој ће бити гласање, непрекидно чувати.

Где нема организованих општина побринуће се надлежна среска власт благовремено за набавку потребних печата.

Кад бирачки одбор изврши све припремне радње из чл. 55. овога Закона, он ће изабрати потребан број писара и других помагача, саставити о свему записник, затворити собу у којој има гласање да се врши, закључати врата и запечатити их. Кључ од врата узеће председник бирачког одбора.

Овим је завршен нормалан рад бирачкога одбора на дан уочи избора.

Соба у којој се гласање има извршити остаје под стражном од 7 часова изјутра на дан избора.

Формулар Бр. 25.

Записник који има бирачки одбор да састави о овоме своме претходноме реду, има да гласи:

Записник

рада бирачкога одбора општине — (или гласачкога места —) за избор народних посланика за Народну Скупштину на дан —, састављен у смислу чл. 56. Зак. о изборима.

Тачно у три часа по подне, на дан —, у згради — одређеној решењем суда општине — Бр. — од — за гласање, састао се је бирачки одбор општине — (или гласачког места —) и то:

1. председник бирачког одбора г. А. А., по постављењу Државног Одбора Бр. — од —,

2. члан бирачког одбора одборник општине — г. Б. Б. одређен решењем одбора Бр. — од —

3. члан бирачког одбора, представник листе г. г. Н. Н. и М. М. (имена носиоца листе и дотичног среског кандидата) г. В. В.,

4. члан бирачког одбора, представник листе г. г. П. П. и Р. Р., г. Г. Г.

и т. д. (сви чланови бирачког одбора, представници кандидатских листа).

Пошто је бирачки избор утврдио, да зграда у којој се има гласање да изврши има ограђено двориште, како то тражи чл. 51. Зак. о изборима нар. посланика, примљен је од суда општине — (или од кога буде) следећи исправни изборни материјал:

1. — исправних гласачких кутија, под бројевима —,

2. — сандучета са — куглица,

3. стални бирачки списак општине — (или гласачког места —) потврђен — првостепеним судом — под Бр. —,

4. књигу за уписивање гласача од — листи,

5. књигу за вођење записника бирачкога одбора од — листи,

6. — потврђених кандидатских листа и то:

а) кандидатску листу г. г. Н. Н. и М. М., потврђену од — првостепенога суда под Бр. — од — год.

б) кандидатску листу г. г. П. П. и Р. Р., потврђену од — првостепеног суда под Бр. — од год. и т. д. (изређати све кандидатске листе редом),
7. Печат суда општине —.

За овим је бројањем утврђено, да у — сандучета има — куглица, дакле с обзиром на број гласача по списку довољно. Сандучићи са куглицама закључани су и запечаћени, и кључеве је узео код себе председник бирачког одбора г. А. А.

Пошто су прегледане гласачке кутије и нађене исправне, приступљено је утврђивању кандидатских листа за кутије.

На кутију Бр. — утврђена је кандидатска листа г. г. М. М. и Н. Н., потврђена — год., под Бр. —,

На кутију Бр. — утврђена је кандидатска листа г. г. П. П. и Р. Р., потврђена — год. под Бр. —, и т. д. (изређати све кандидатске листе).

За тим су гласачке кутије поређане и утврђене за сто на коме ће се гласање вршити и то тако, да је на прво место почевши с леве стране, од које ће гласање почињати, дошла кутија са листом г. г. Н. Н. и М. М., на друго место кутија са листом г. г. П. П. и Р. Р. (и т. д. редом изређати све кутије).

За овим су гласачке кутије поново прегледане и пошто је утврђено, да су празне закључана је свака са три кључа, од којих су по један узели: председник бирачког одбора, одборник и сваки представник листе, од оне кутије, на којој је утврђена листа, које је он представник.

После закључавања, уста сваке кутије су затворена и запечаћена.

За овим је за писара бирачког одбора одређен г. г. Н. Н. деловођа суда општине . . . , а за стражаре: г. г. Н. Н. и М. М. служитељи суда општине.

Тиме је бирачки одбор завршио свој претходни рад без икакве примедбе.

Рађено — год., у згради — у —.

Председн. бирач. одбора
А. А.

Писар
О. О.

Чланови
Б. Б.
В. В.

Ако који од чланова бирачког одбора има да учини какву примедбу, онда се речи „без икакве примедбе“ изостављају, а дотична примедба уноси у записник речима: „са примедбом члана г. —“.

Види чл. 55. овога Закона.

Чл. 57. — На дан избора у седам сати пре подне састаће се бирачки одбор у згради за бирање пред вратима гласачке собе, отвориће је и ући у њу, и кад се увери, да су кутије и сандуци са куглицама, као и све остало у реду, онда ће саставити записник у коме ће нађено стање потврдити, и отворити уста кутија, па забележити и то у записник. Тај ће записник потписати сви чланови бирачког одбора, па ће се онда отпочети примање гласова.

На дан избора тачно у 7 часова у јутру поново се састаје бирачки одбор пред зградом у којој има да се обави гласање.

Неопходно присутни морају бити два члана, од којих један или председник бирачког одбора, или члан бирачког одбора, општински одборник. Ако који, или и сви, представници кандидатских

листа не буду благовремено дошли, по аналогiji чл. 59. и 60. овога Закона, то се само констатује у записнику, али не зауставља рад одбора.

Саставши се на дан избора, бирачки ће одбор прво утврдити, да печати на вратима собе у којој има да буде гласање нису повређени, за тим ће их председник одбора скинути, откључати собу и одбор ће у њу ући.

Пошто тамо утврди, да је све у реду, онако како је синоћ остављено, — скинуће се печати и отворити уста гласачких кутија, скинуће се печати и откључати сандучићи са куглицама, — и пошто се о свему томе састави записник приступиће се примању гласова.

Формулар Бр. 26.

Записник о овим радовима има да гласи:

Записник

рада бирачког одбора општине — (или гласачког места —) за избор народних посланика за Народну Скупштину на дан — год., састављен у смислу чл. 57. Зак. о изборима.

Тачно у седам часова пре подне на дан — год. пред гласачком собом у згради — састао се бирачки одбор општине — (или гласачког места —) и то:

председник г. А. А.

члан, одређени одборник г. Б. Б.,

члан, представник листе г. г. Н. Н. и М. М.
г. В. В.

члан представник листе г. г. П. П. и М. М.
г. Г. Г.

и т. д. (редом имена свих присутних чланова одбора).

Па пошто је бирачки одбор утврдио, да су печати на вратима гласачке собе неповређени, пред-

седник одбора је отпустио стражу, скинуо печате, откључао врата гласачке собе и председник и сви чланови бирачког одбора ушли у гласачку собу.

Одбор је за тим прегледао гласачке кутије са листама и сандучиће са куглицама и нашао је печате неповређене и све у истом стању, како је јуче остављено.

За овим је председник бирачког одбора скинуо печате са гласачких кутија и отворио им уста, као и скинуо печате и откључао сандучиће са куглицама.

Пошто су председник и чланови бирачког одбора заузели своја места, отпочело је примање гласова.

Рађено — год., у згради — у —

Председн. бирач. одбора

А. А.

Писар

О. О.

Чланови:

Б. Б.

В. В.

Ако се примети каква неисправност, она се уноси у записник.

Ако се неисправност односи на кутије или сандучиће са куглицама, — оне се поново прегледају, односно пребројавају и то уноси у записник.

Ако који члан бирачког одбора дође накнадно, пошто је већ отпочело примање гласова, и то се уноси у записник, са констатовањем у колико је часова дошао.

Све ово потписује цео бирачки одбор са писаром.

Види чл. 56. овога Закона.

Чл. 58. — О одржању реда за време гласања стара се председник бирачког одбора. У случају потребе председник је овлашћен да тражи помоћ од општинске или државне власти, и она је дужна одазвати се његовом позиву. Чланови одбора, који мисле да то није потребно, имаће право да забележе у записнику своје мишљење.

Види чл. 61. овога Закона.

Чл. 59. — За цело време гласања морају заседавати за бирачким столом најмање два члана бирачког одбора. Међу овом двојцом мора увек бити председник бирачког одбора, или општински одборник, који је члан бирачког одбора, или његов заменик.

Види чл. 60. овога Закона.

Чл. 60. — Ако ко од представника кандидатских листа оде са биралишта а не остави заменика, онда ће се избор продужити и без њега, а у записнику ће се то забележити.

Види чл. 57. и 59. овога Закона.

Чл. 61. — Нико не сме ступити на биралиште под оружјем или са оруђем употребљивим за бој, сем случаја предвиђеног у чл. 58. овог Закона, кад председник бирачког одбора позове оружану помоћ ради одржања реда на биралишту.

Ни службеници државни и самоуправни, који по службеној дужности носе оружје, не могу доћи на биралиште ради употребе свог бирачког права под оружјем.

Ко противно одредби овога законскога прописа дође на биралиште са оружјем или са оруђем употребљивим за бој, казниће се по чл. 105. овога Закона.

Овакав случај бирачки одбор редовно уноси у записник.

Види чл. 58. овога Закона.

Чл. 62. — У собу, где се гласа, пуштаће се гласачи редом по један или више, али никако више од пет одједанпут.

Види чл. 63. овога Закона.

Чл. 63. — Сваки бирач, кад уђе у гласачку собу, мора пре гласања казати прво гласно, да чују сви чланови бирачког одбора, своје име, презиме и занимање, а у градовима, где има више гласачких места, и стан свој.

Председник бирачког одбора, пошто се увери да је бирач у стални бирачки списак уведен, ако га нико у бирачком одбору не познаје, упитаће га, је ли он баш то лице под чијим се именом пријавио да гласа, и напоменуће му законске последице од тога, ако на туђе име буде гласао, и кад бирач потврди да је он то лице под чијим се именом јавио да гласа, онда ће се о том непознатом бирачу саставити за-

писник, у коме ће се записати, лични опис његов као и улица — број његовог стана. Председник има права наредити да се тако непознат бирач може одмах и фотографисати. Ако такав непознат бирач не поднесе, на захтев одбора, доказе о свом идентитету, који би по оцени одбора били довољни за утврђење његове идентичности онда одбор тога бирача неће пустити да гласа. Ако се догоди да се о неком бирачу породи сумња у одбору бирачком у погледу његовог идентитета, онда ће бирачки одбор решити већином гласова хоће ли се такав бирач пустити да гласа.

Председник или један од чланова бирачког одбора казаће гласно сваком бирачу, пре него што га пусти да гласа, коју или чију кандидатску листу представљају гласачке кутије. Ако је бирач неписмен, на захтевање његово, председник или један члан одбора прочитаће му сва имена на кандидатским листама. Не учини ли се све ово, сваки члан одбора има право да ово примети, а кад се гласање сврши, да у записник убележи као протест против неправилног поступка одборовог. — Сваки представник листе или његов заменик има права казати бирачу којој партији или политичкој групи која кандидатска листа или кутија припада.

Председник даје бирачу пре него што овај приступи гласању једну куглицу, и кад бирач прими куглицу, метнуће је у десну руку и затворити је, па са тако затвореном руком,

прилазиће свакој кутији редом, и у сваку кутију тако затворену руку завлачити, а куглицу ће при том пустити у ону кутију, на којој је прилепљена она кандидатска листа, за коју он хоће да гласа. Кад из последње кутије извуче руку, гласач ће је онда пред свима отворити тако, да сваки може видети да куглице у њој више нема и да је гласао. За сво време док бирач не сврши гласање и председник и чланови бирачког одбора водиће старање да бирач не премести куглицу у другу руку и собом је однесе.

Онај бирач, који због какве тешке телесне мане не би могао гласати на начин као је то у овом члану речено, има право пред бирачки одбор привести пуномоћника, који ће место њега дати глас. О овоме ће бирачки одбор донети одлуку и ставити је у записник.

Измене и допуне од 27. јуна, 1922. год.

Бирач који неће да гласа у сваку кутију, или намерно повреди тајност гласања казниће се по чл. 100. овога Закона.

Сваки овакав случај бирачки одбор уноси у записник.

Формулар Бр. 27.

У случају појаве непознатог бирача, има се саставити записник, који гласи:

Записник

бирачког одбора општине — (или гласачког места) за изборе народних посланика за

Народну Скупштину на дан год., састављен у смислу 2. алинеје чл. 63. Зак. о изборима.

У час. . . . минути, јавио се бирачкоме одбору, да гласа, један бирач, са изјавом да се зове О. О., које се име налази у сталноме бирачкоме списку општине под бр. . . ., али који је непознат члановима бирачкога одбора.

Тај бирач изгледа овако: а изјавио је да станује у улици бр.

Пошто су испуњене формалности из друге алинеје чл. 63. Зак. о изборима, бирачки одбор је решио, да се овоме бирачу дозволи да гласа.

Рађено год. у згради у

Председник бирачког одбора
А. А.

Писар
О. О.

Чланови:
Б. Б.
В. В.

Слично гласи записник и онда, кад бирачки одбор нађе, да се оваквоме бирачу не може дозволити да гласа.

Формулар Бр. 28.

У случају 5. алинеје чл. 63. овога Закона, одбор ће такође саставити записник, који има да гласи:

Записник

бирачког одбора општине (или гласачког места) за изборе народних посланика за Народну Скупштину на дан год., састављен у смислу алинеје 5. чл. 63. Зак. о изборима.
У час. и минути, јавио се је

бирачкоме одбору да гласа, један бирач са изјавом да се зове П. П., које се име налази у сталноме бирачкоме списку општине (или гласачког места под бр.), али коме је услед тога, што су му као инвалиду обе руке ампутиране немогуће да лично гласа. Привео је пред бирачки одбор и г. Р. Р., као пуномоћника који ће место њега дати глас.

Пошто се одбор уверио о немогућности, да г. П. П. лично гласа, то је решио, да му се дозволи да гласа преко приведеннога пуномоћника г. Р. Р.

Рађено . . . год., у згради . . . у

Председник бирач. одбора
А. А.

Писар
О. О.

Чланови

Б. Б.
В. В.

Ако бирачки одбор нађе, да се оваквоме бирачу не може дозволити, да гласа преко пуномоћника, мора своју одлуку мотивисати.

Чланови бирачког одбора који дозволе да гласа лице које није уведено у стални бирачки списак, или не поднесе судско решење, да треба да буде уведено, — као и који дозволе да гласа онај бирач који је већ гласао, — казниће се по чл. 110. овога Закона.

Види чл. 49. овога Закона.

Чл. 64. — Чим је који бирач гласао, дужан је уклонити се са биралишта. За биралиште сматра се зграда, у којој се гласа и њено двоориште (авлија).

Бирач који се, опоменут, после гласања не уклони са биралишта, казниће се по чл. 102. овога Закона.

Види чл. 51. овога Закона.

Чл. 65. — Бирачки одбор не може никоме закратити да гласа, који је уписан у стални бирачки списак. А ако има што да примети он или поједини члан одбора, онда ће одбор, или онај члан који какве примедбе има, ставити то у записник. Ако се који гласач пријави да гласа, а на његово је име већ неко гласао, онда ће председник бирачког одбора, пошто поступи по првом ставу чл. 63. и увери се несумњиво о идентичности и упису у стални бирачки списак, таквог гласача, наредити да се његово име, презиме и занимање унесе у нарочити списак, који ће се водити као списак таквих лица, али га неће пустити да гласа. Овај списак бирачки одбор прилаже изборним актима, а у изборни записник уноси се такав случај и означава број таквих лица. При верификовању избора у оваквим случајевима, Скупштина узима у обзир и број ових лица, ако исти утиче на резултат избора.

Измене и допуне од 27. јуна, 1922. год.

Спорно би било, да ли бирачки одбор не би могао закратити гласање лицима из чл. 10. овога Закона, ма они и у бирачке спискове били уведени.

Исто тако и случај непознатог бирача из прве алинеје чл. 63. овога Закона, чини изузетак.

Види чл. 10. и 63. овога Закона.

Чл. 66. — У изборном округу (вароши) листе ће се звати именом носиоца листе, а у

изборним срезовима кутије ће се звати именованом носиоца листе и среског кандидата.

Измене и допуне од 27. јуна, 1922. год.

Види чл. 56. и 57. овога Закона.

Чл. 67. — Никаква власт не може ни у ком случају узети бирача на одговор за глас, који он на избору да, нити од њега тражити да каже за кога је гласао.

Ни у случајевима кривичне истраге не може бирач бити питан за коју је листу гласао.

Види чл. 100. овога Закона.

Чл. 68. — Гласање траје непрекидно цео дан до 6 сати после подне. Само у случају нереди, а по престанку одборске већине, може, се избор прекинути за време, док се ред не поврати. Повод нереди и време, за које је избор морао да буде прекинут, забележиће се у записник. У 6 сати затвара се двориште или зграда, ако дворишта нема, и нико се више неће унутра пустити, али продужиће се и даље примање гласова од оних бирача, који се буду затекли у дворишту или згради све док они сви не буду изгласали, па ма докле то трајало. Ако је гласање због нереди морало да буде прекинуто дуже од једнога сата, за толико ће се доцније од 6 сати престати са пуштањем гласача на биралиште.

Чланови бирачког одбора, који без оправданог узрока скрате време примања гласова, или га продуже, кажњавају се по чл. 110. овога Закона.

Види чл. 57. и 69. овога Закона.

Чл. 69. — За време гласања водиће се записник о свему што се буде десило, и што ма који од чланова бирачког одбора буде нашао за вредно да се забележи. Сви чланови одбора морају се потписати на записнику, али ако се представници кандидатских листа не би потписали, записник важи и без њихова потписа. Сваки члан одбора може одвајати мњење и ставити своје примедбе.

Формулар Бр. 29.

Записник који бирачки одбор треба да састави о току гласања, има да гласи:

Записник

бирачког одбора општине (или гласачког места) за изборе народних посланика за Народну Скупштину на дан год., сачињен у смислу чл. 69. Зак. о изборима.

Председник бирачког одбора објавио је у . . . сати . . . минута, да одбор почиње примати гласове, и наредио је пуштање бирача на биралиште ради гласања.

Бирачи су улазили један по један; највише их је пуштано по пет од једанпут.

У смислу чл. 63. изборног Закона, председник бирачког одбора објаснио је процедуру гласања свакоме бирачу, који није знао како се гласа, —

а неписменим бирачима, који су то захтевали, прочитао је сва имена на кандидатским листама.

За све време гласања, ред је био примеран.

О . . . непознатих бирача, састављени су одвојени записници, који се прилажу.

Гласање је трајало непрекидно до шест часова по подне, када је по наредби председника улаз на дворишту затворен.

Они бирачи који су већ били у дворишту гласали су сви, тако, да је гласање завршено у . . . сати . . . минути.

Чим је гласање завршено, председник је закључао и запечатио сандучиће са куглицама и кључ задржао.

Пошто ниједан члан бирачког одбора није ставио никакву примедбу, записник се закључује.

Рађено . . . год., у згради . . . у . . .

Председник бирач. одбора
А. А.

Писар
О. О.

Чланови
Б. Б.
Б. Б.

Ако се у току гласања појави било у самој соби где се гласање врши, било у дворишту неред, то се уноси такође у записник. Ако је пак неред био толики, да је гласање морало бити прекинуто, и то се уноси у записник, од прилике овим речима: „Пошто је неред на биралишту био толики, да се гласање није могло наставити, то је по решењу бирачкога одбора гласање прекинуто у . . . сати . . . минути“. — Овакву одлуку још на овоме месту (не чекајући да се записник заврши) потписују председник и чланови бирачког одбора са писаром.

Ако је председник био принуђен да се за повраћај реда обрати власти, и то ће се унети у записник.

Имена лица који су изазвали неред, уносе се такође у записник, са назначењем шта је ко урадио.

Кад се поврати ред, онда се и то констатује у записнику речима: „Пошто је на биралишту повраћен ред, настављено је примање гласова у . . . сати . . . минути“.

У записник се такође уноси и то, ако ма ко, било бирач било члан бирачког одбора, учини какву кривицу придвиђену Законом о изборима нар. посланика.

Ако који члан бирачкога одбора има да стави какву примедбу или одвојено мишљење и оно се уноси у записник.

Чл. 70. — Точење или давање ма на какав начин алкохолних пића забрањено је на дан избора, на дан пре избора и на дан после избора, а ту ће забрану општински суд имати обнародовати.

За неизвршење наређења из овог законског прописа, прописана је казна у чл. 103. овога Закона.

Часници општинског суда, који ову забрану не обнародују, казниће [се по чл. 91. овога Зако. ча.

Види чл. 91. и 113. овога Закона.

VIII. Закључак гласања и сређивање изборног посла на гласачким местима.

Чл. 71. — Кад се сврши гласање, одмах ће се закључати и запечатити сандучићи, из

којих је председник вадио куглице и давао их бирачима. Кључ ће остати код председника.

Види чл. 69. и 74. овога Закона.

Чл. 72. — Затим ће се пребројати по гласачком списку колико је свега бирача гласало. Тај ће се број записати словима на дну гласачког списка, па ће се испод тога потписати сви чланови бирачког одбора.

Гласачки списак, т. ј. списак у који су у току гласања уписивани гласачи, има бити закључен речима:

Формулар Бр. 30.

Бирачки одбор општине (или гласачког места) за изборе народних посланика за Народну Скупштину на дан год. утврђује, да је по овоме гласачкоме списку гласало и словима гласача.

Председник бирач. одбора
А. А.

Писар
О. О.

Чланови
Б. Б.
В. В.

Ако постоји одвојени списак бирача којима у смислу чл. 65. овога Закона није дозвољено гласање, и он се мора на сличан начин закључити.

Види чл. 73. овога Закона.

Чл. 73. — Кад се то изврши, забележиће се у записник: у које је доба гласање закључено, колико је свега гласача гласало према гласачком списку, као и све остало што се односи на ток избора, а раније није забележено. Сви чланови бирачког одбора потписаће се, а сваки од њих има право одвојити мњење и ставити примедбу.

Види чл. 74. овога Закона.

Чл. 74. — После свега овога приступиће се отварању кутија и бројању куглица оним редом како су кутије постављене по чл. 56. овог Закона.

Прво ће се отворити једна кутија и из ње изручити све куглице у један суд. Председник бирачког одбора пред свима члановима одбора пребројава све куглице. Чим одброји 100, он их предаје члану одбора општинског да их и он преброји, а овај их предаје дотичном представнику кандидатске листе, те их и он по трећи пут изброји. Тако бива са сваком стотином, док не буду избројане све куглице. Затим се одмах у записнику забележи словима број кутије, за коју је кандидатску листу та кутија примила гласове и колико је у њој било куглица. Сви чланови одбора потписаће се испод ове забелешке. На овај начин пребројаће се куглице и у осталим кутијама. Кад се све ово сврши, записник ће се закључити и потписаће га сви одборници, а поред тога утврдиће се и општинским печатом.

Одвојена мњења и примедбе о раду одбора и овде су допуштена.

За овим ће се записник, гласачки списак и стални бирачки списак метнути у један завој и под општинским печатом адресовати главном окружном, односно варошком, бирачком одбору и оставити на столу бирачког одбора.

Пошто се све ово сврши, одбор ће изићи из бирачке собе, ову закључати на исти начин као и прошлога дана и поставити стражу да чува собу непрекидно у којој су изборна акта остала, а кључ од собе председник ће чувати код себе.

Те ноћи постављена стража неће никога пуштати у ову собу ни под каквим изговором.

Измене и допуне од 27. јуна, 1922. год.

Резултат избора бирачки одбор утврђује једним записником, који гласи:

Формулар Бр 31.

Записник

бирачког одбора општине (или гласачког места) за изборе народних посланика за Народну Скупштину на дан год., сачињен у смислу чл. 73. и 74. Зак. о изборима.

Пошто је у . . . сати и . . . минути завршено примање гласова и пошто је председник закључао и запечатио сандучиће са куглицама, задржавши кључеве код себе, нађено је пребројавањем по гласачкоме списку, да је гласало

свега . . . и словима . . . гласача, што је и на гласачкоме списку константовано.

Председник бирач. одбора
А. А.

Писар
О. О.

Чланови
Б. Б.
В. В.

За овим је приступљено отварању гласачких кутија и пребрајању куглица.

Прво је отворена гласачка кутија бр. . . која је примала гласове за кандидатску листу г. Н. Н. и г. М. М., па пошто су куглице пребројане тачно онако како то прописује друга алинеја чл. 74. Зак. о изборима, нађено је да у њој има . . . и словима . . . куглица.

Председник бирач. одбора
А. А.

Писар
О. О.

Чланови
Б. Б.
В. В.

За овим је отворена гласачка кутија Бр. . . која је примала гласове за кандидатску листу г. М. М. и г. П. П., па пошто су куглице пребројане тачно онако како то прописује друга алинеја чл. 74. Зак. о изборима, нађено је да у њој има . . . и словима . . . куглица.

Председник бирач. одбора
А. А.

Писар
О. О.

Чланови
Б. Б.
В. В.

Пошто овако буде константован број куглица у свима гласачким кутијама, и свака та констатација буде потписана од целокупног бирачког одбора, онда се овај записник завршује реченицом:

Са овим је данашњи рад бирачкога одбора закључен.

Рађено — год., у згради — у —.

Председник бирач. одбора

А. А

Пасар

О. О.

Чланови

Б. Б.

В. В.

Сви се ови записници уписују у књигу записника бирачког одбора. Ако који записник не буде завршен до дна једне стране, саветно је онај остатак дотичне стране уништити унакрсним прецртавањем. Исто тако, прву и другу страну после овог последњег записника, саветно је такође уништити унакрсним прецртавањем.

Обично се записници и редно обележавају, као први записник, други записник и т. д.

Чланови бирачког одбора, који не буду хтели да потпишу записнике о изборном раду, казниће се по чл. 109. овога Закона. Овакав случај мора увек бити унет у записник.

Види чл. 16. овога Закона.

Чл. 75. — Сутра дан по свршеном гласању у 7 сати пре подне, сви чланови бирачког одбора, састају се пред вратима бирачке собе, отварају је и улазе у њу. Пошто се увере да је све у реду, и онако како је било остављено, вратиће сав изборни материјал општинском суду и од њега узети натраг реверс. Ако

примете какву неуредност, они ће о том саставити нарочити записник, који ће се са осталим изборним актима предати главном бирачком одбору. Затим ће председник узети завој спреmlен за главни бирачки одбор и кренути се на пут, да га преда главном бирачком одбору. С председником заједно имају права поћи и представници кандидатских листа, или њихови заменици, који од њих жели.

Ако чланови бирачког одбора не буду у 7 час. пред зградом где је гласање извршено, а с поља је све у своме реду, председник бирачког одбора није их дужан чекати.

Ако је све у свом реду, онако како је дан пре тога остављено, онда се о томе не чини никаква констатација.

На проти, ако ма шта није у реду онда се то констатује записником, који има да гласи:

Формулар Бр. 32.

Записник

бирачког одбора општине — (или гласачког места —) за изборе народних посланика за Народну Скупштину на дан — год., сачињен у смислу чл. 75. Зак. изборима.

Јутрос у седам сати састао се је бирачки одбор пред вратима собе у којој је јуче вршено гласање, па је нашао:

Ако је повређена брава, скинут печат и т. д. то се онда уноси овде.

Ако пак неуредности нису с поља већ у соби и изборном материјалу, онда ова реченица гласи:

Јутрос у седам сати састао се је бирачки одбор пред вратима собе у којој је јуче вршено гла-

сање, па пошто је председник скинуо печате и откључао врата, одбор је ушао у собу и нашао

Нарочиту пажњу при овоме треба обратити на завој спремљен за главни окружни бирачки одбор и на сандучиће с куглицама.

Ако има неуредности, с поља или унутра, у овај записник треба унети и саслушања стражара, речима: Одређени стражар Н. Н. упитан о потребном изјави

Овај се записник завршује реченицом:

Све ово бирачки одбор општине констатује ради управљања главног окружног бирачког одбора.

Рађено — год., у згради — у —

Председник бирач. одбора
А. А.

Писар
О. О.

Чланови

Б. Б.
В. В.

Ако је завој са изборним актима ту, овај се записник предаје окружном бирачком одбору заједно са истим; — ако су изборна акта нестала, предаје се само овај записник.

Види чл. 74. овога Закона.

IX. Главни бирачки одбори, завршно сређивање изборног посла и проглашавање посланика у изборним окрузима и варошима, које бирају засебно посланике.

Чл. 76. — Сутра дан по свршеном избору у 9 часова пре подне састаће се главни бирачки одбор за сваки изборни округ у окруж-

номе месту изборнога округа, и за сваку варош, која бира за себе, у самој тој вароши, у згради и соби нарочито за то припремљеној.

У том ће одбору председавати један од чланова Државног Савета или Касационог Суда у Београду или Врховног Суда у Сарајеву или Стола Седморице у Загребу или Стола Седморице одељења В. за Словенију и Далмацију у Загребу, или Великог Суда на Цетињу, или један од чланова Апелационих Судова и то Апелационих Судова у Београду, Скопљу, Новом Саду, Банског Стола у Загребу, виших земаљских судова у Љубљани и Сплиту, одређен коцком; а чланови су главног бирачког одбора: један члан од ових апелационих судова или председник првостепеног суда, председник месног општинског суда (градо-начелник) у крајевима изван Србије и Црне Горе или његов заступник и по два представника сваке кандидатске листе.

Ако председник главног бирачког одбора на састанак не би дошао њега ће у председавању и у даљем раду замењивати првоименовани члан.

Главни ће бирачки одбор отпочети и наставити свој рад, ако покрај председника или његова заменика буду на састанку још најмање два члана, што ће се у записнику констатовати.

Ако главни бирачки одбор не би могао отпочети или свршити свој посао, ма из каквих

разлога, председници гласачких места послаће изборна акта Народној Скупштини преко Министра Унутрашњих Дела, која ће о извршеном избору донети одлуку.

Одређивање коцком председника бирачког одбора врши Државни Одбор.

Државни Одбор одредиће и члана апелационог суда или председника првостепеног суда, а кад одређује председнике првостепених судова узимаће их из дотичнога или најближега округа.

Целокупан састав ових одбора мора бити објављен у Службеним Новинама у року предвиђеном у чл. 8. овог Закона.

Измене и допуне од 27. јуна, 1922. год.

По чл. 8. овога Закона Државни одбор мора састав окружних бирачких одбора објавити најдаље за 35 дана рачунајући од дана указа, којим се одређују избори.

Види чл. 79. овога Закона.

Чл. 77. — Председници и они чланови бирачког одбора, који носе изборна акта главном бирачком одбору, пријављиваће се овом и предати му запечаћени завој с изборним актима и накнадним записником, ако га има према чл. 75. овог Закона.

О предаји и пријему тих изборних аката саставиће се кратак записник, који потписују сви чланови главног бирачког одбора, председници и представници листа или њихови

заменици, ако је који и од њих с председником дошао да преда акта.

Види чл. 75. овога Закона.

Чл. 78. — Ако на дан избора, због нереда, или из буди каквог другог узрока, гласање не буде извршено на једном или на више гласачких места, главни бирачки одбор наредиће одмах, да се на свим тим местима изврши гласање у идућу недељу. На овом гласању поступаће се у свему онако као и при првом гласању. Да ће се накнадно гласати, председник општинског суда објавиће у дотичној општини истога дана када му то буде јавио главни бирачки одбор.

Али ако се и овога пута на неким гласачким местима не изврши гласање, главни ће бирачки одбор, ако је то случај на мање од једне трећине гласачких места, извршити свој посао не водећи рачуна о том несвршеном гласању. Ако се, на против, то догодило на трећини или више од једне трећине гласачких места, сматраће се као да се нису могли извршити избори за дотични изборни округ или варош.

У оваком случају Скупштина кад се састане решиће, да ли ће се у дотичном изборном телу понова извршити гласање на свима гласачким местима, или опет само у онима, у којима није извршено.

Сем овога случаја Скупштина не може иначе наређивати никаква накнада ни поновна гласања у појединим гласачким местима.

Види чл. 55. — 70. овога Закона.

Чл. 79. — Главни бирачки одбор прегледаће сва изборна акта која су му предата, донеће своје оцене о одвојеним мњењима и примедбама унесеним у записнике и ставити, ако нађе за потребно, своје примедбе односно тока избора на разним гласачким местима.

Види чл. 75. овога Закона.

Чл. 80. — За тим ће одбор пребројати и сабрати, према гласачким списковима и према записницима о броју куглица нађених у кутијама на сваком гласачком месту, колико је свега бирача гласало у изборном округу, односно вароши. Ако се нађе разлика између броја гласача по гласачким списковима и броја куглица по записницима, узмеће се број гласача према списковима и према њима ће се пребројати целокупан број гласача.

Резултат избора у изборним окрузима односно варошима, у којима се бирају два или више посланика, утврђује се на овај начин.

Укупан број гласача подели се са бројем посланика, који долазе на тај изборни округ, односно варош, више један. Добивени количник узима се за први изборни количник.

Листе које нису добиле ни толико гласова, да се у њима садржи изборни количник, не узимају се у обзир при расподели посланичких места. Са сталним листама обрачун се врши на следећи начин: Број гласова који је добила свака листа, дели се са 1, 2, и т. д. најзад са цифром која одговара броју посланика, колико има да изабере дотични изборни округ, односно варош. Од бројева добивених оваквим дељењем узима се онолико највећих, колико се у дотичном изборном округу, односно вароши, има да изабере посланика и према њима се додељују посланици појединим кандидатским листама.

Ако је у једном изборном округу, који бира шест или више од шест посланика, само једна листа добила количник, онда ће се један мандат доделити оној између листа без количника, која има највећи број гласова.

Ако су у једном изборном округу који бира девет или више од девет посланика, само две листе добиле количник, онда ће се један мандат доделити једној од листа без количника, која има највећи број гласова.

Ако ни једна листа није добила количник, сматраће се као да су све листе добиле количник, и подела мандата извршиће се на начин одређен овим чланом за распоред мандата између листа које су добиле количник.

Ако би две или више листа имале право на посланичко место, решиће коцка, која ће листа добити то место.

Ако остане више нерасподељених места а већи број листа но што има тих нерасподељених места полаже права на та места, коцка ће се вући за свако место посебно с тим, да листа, која добије једно нерасподељено место не учествује у даљем извлачењу коцке

Мандати који припадају једној листи доделиће се појединим кандидатима са те листе почевши од носиоца па редом среским кандидатима по величини броја добивених гласова; гласови добивени за једног кандидата у два разна среза сабирају се. Ако кандидат који је кандидован у два среза, добије толико гласова у сваком срезу посебице да би он по изборном резултату био изабран у оба среза, онда ће се огласити за изабране и он и његов заменик, па ће се тек после даљим кандидатима додељивати наредна места.

Ако је једна листа добила у два или више срезова исти број гласова, одредиће се коцком из кога ће среза бити кандидат оглашен за изабраног.

У изборним окрузима, односно варошима, који бирају само једног посланика, изабран је онај кандидат, који је добио релативну већину гласова. У случају једнаке поделе гласова решиће коцка, који је кандидат изабран.

Извлачење коцке у свим случајевима где је законом предвиђено, вршиће главни бирачки одбор.

Ако је била за један изборни округ или варош пријављена или потврђена само једна кандидатска листа (чл. 43.), главни ће бирачки одбор прогласити одмах кандидате ове листе за изабране и издати им пуномоћства.

Измене и допуне од 27. јуна, 1922. год.

За изналажење изборнога резултата, законодавац је прописао један прилично приметан пут.

Прво има да се изнађе општи количник, пошто листе које га немају и не долазе у комбинацију.

Општи количник изналази се на тај начин, што се целокупан број гласача са свих кандидатских листа (једнога изборнога округа или вароши) подели са бројем посланика, колико има да изабере дотични изборни округ (или варош) више један.

Листе које немају овај општи количник, не узимају се у обзир при расподели посланичких места.

За тим има да се изнађе, колико на коју листу пада посланичких места; у комбинацију долазе разуме се, само листе, које садрже количник.

Да би се ово постигло дели се број гласача са сваке листе посебно са 1, 2, 3 и т. д., до броја колико посланика има да изабере дотични округ (односно варош).

Од бројева овако добивених узима се онолико највећих, колико се у дотичноме изборноме округу има да изабере посланика, и према томе се додељују посланици појединим кандидатским листама. Сад, кад је утврђено, колико посланика има да да која кандидатска листа, има да се утврди, који кандидати са једне кандидатске листе има да се сматрају као изабрани.

Кандидати који припадну једној листи, доделиће се почевши од носиоца, па редом среским кан-

дидатима по величини броја добивених гласова. При томе се сабирају гласови који су пали на кандидата, кандидованог у два среза. Ако је иста листа добила у два или више среза исти број гласова, одредиће се коцком који је кандидат изабрат.

У изборним јединицама (округ или варош) које бирају само једног посланика, изабран је онај кандидат који је добио релативну већину гласова. При једнакој подели решава коцка.

Ако је за једну изборну јединицу (варош или округ) била потврђена свега једна кандидатска листа, ови су кандидати изабрати.

Ако у изборном округу, који бира шест или више од шест посланика, само једна листа добије количник, један се мандат додељује, од листа које нису имале количник, оној са највећим бројем гласова.

Ако у изборном округу, који бира девет или више посланика, само две листе добију количник један се мандат додељује, од листа које нису имале количник, оној са највећим бројем гласова.

Ако ни једна листа није добила количник, сматра се, да су га све добиле и деоба се манданта врши према предњем.

Види чл. 5. и 43. овога Закона.

Чл. 81. — Чим буде готов с тим послом, одбор ће одмах објавити резултат и издати пуномоћства изабраним посланицима, која су дужни потписати председник и сви чланови бирачког одбора, па одмах предати изабраном посланику.

Ако изабрани није у месту, те му бирачки одбор не може одмах лично предати посланичко пуномоћство, бирачки ће одбор предати

посланичко пуномоћство, у запечаћеном завоју на коме ће назначити: „Главни Бирачки Одбор округа вароши посланичко пуномоћство за Н. Н. из Н.“, — надлежној полициској власти на реверс с тим, да га она адресату или његовој породици преда најдаље за 6 дана.

Формулар пуномоћства прописује Министар Унутрашњих Дела.

Печат на пуномоћствима је за све вароши које засебно бирају посланике печат дотичног општинског суда; а на пуномоћствима за изборне округе печат окружног суда дотичног изборног округа, у чијим ће одајама главни бирачки одбор радити.

Формуларе пуномоћства прописао је Министар Унутрашњих Дела 4. марта, 1923. год., под Бр. 340.

Формулар Бр. 33.

За посланике изборних округа по чл. 5. Закона о избору нар. посланика

ПУНОМОЋСТВО

На основу чл. 69. и 72. Устава и чл. 5. и 81. Закона о избору народних посланика за Народну Скупштину, Главни Бирачки Одбор за изборни округ на своме састанку прогласио је г. Н. Н. из за народног посла-

ника за сазив Народне Скупштине, која се састаје на дан 192 . године у Београду.

За законито уверење о овом избору, Главни Бирачки Одбор за изборни округ . . . издаје г. Н. Н. из ово пуномоћство.

Дан, месец и година.

Место.

Председник

Главног Бирачког Одбора.

Н. Н.

Печат

Окружног Суда

дотичног изборног округа.

Чланови:

Н. Н.

Н. Н.

Н. Н.

Формулар Бр. 34.

За посланике вароши по чл. 5. и 6. Закона о избору народних посланика.

ПУНОМОЋСТВО

На основу чл. 69. и 72. Устава и чл. 5., 6. и 81. Закона о избору народних посланика за Народну Скупштину, Главни Бирачки Одбор за варош . . . на своме састанку прогласио је г. Н. Н. из за народног посланика за сазив Народне Скупштине, која се састаје на дан 192 . . године у Београду.

За законито уверење о овом избору, Главни Бирачки одбор за варош издаје г. Н. Н. из ово пуномоћство.

Дан, месец и година.

Место.

Председник

Главног Бирачког Одбора,

Н. Н.

Печат

Општинског Суда

дотичног места.

Чланови:

Н. Н.

Н. Н.

Н. Н.

Види чл. 80. овога Закона.

Чл. 82. — О целом овом раду главни бирачки одбор водиће тачан записник, из кога ће се моћи видети: како се шта редом појавило и решило све оно, што је напред одређено да се испита и реши. Нарочито ће у записнику поименце бити наведено колико је било свега кандидатских листа, која су лица на којој листи предложена, колико је свега гласова која листа добила, и која су лица из које листе, оглашена за посланике, добила пуномоћства. На записнику ће се морати потписати сви чланови главног бирачког одбора, али ће сваки имати права да одвоји мњење и стави примедбе.

Види чл. 80. и 81. овога Закона.

Чл. 83. — Овако спремљен и потписан записник, послаће се сутра дан са свима прилозима и свима изборним актима, што их је главни бирачки одбор добио са разних гласачких места, Народној Скупштини преко Државног Одбора.

У исто време послаће главни бирачки одбор Службеним Новинама Краљевине и дотичних покрајина кратак извештај о резултату избора. У том извештају мора бити казано: 1. колико је свега било бирача по сталном бирачком списку; 2. колико је свега гласало било на избору; 3. колико је свака листа добила гласова (куглица); и 4. који су изабрани оглашени за народне посланике.

На основу извештаја главних бирачких одбора, одштампаних у „Службеним Новинама“, Државни ће Одбор направити списак свих изабраних народних посланика и послати га Народној Скупштини, заједно са свима изборним актима.

Измене и допуне од 27. јуна, 1922. год.

Види чл. 82. овога Закона.

Чл. 84. — Све жалбе против избора шаљу се Народној Скупштини било непосредно, било преко Министра Унутрашњих Дела. Жалбу може поднети сваки бирач и Министар Унутрашњих Дела.

Измене и допуне од 27. јуна, 1922. год.

Питање о року у коме се има жалба изјавити према овоме, спорно је, — у свакоме случају жалба треба да је пред Народној Скупштином у моменту, кад о дотичном избору буде решавано.

Види чл. 90. овога Закона.

Чл. 85. — Они, који буду изабрани на више места за народне посланике, имаће да се изјасне, најдаље за три дана пошто им Скупштина потврди избор, за које се место за посланике примају. Ако то не учине, Скупштина ће их огласити за посланике оних места где су добили највећи број гласова и решити да се остала њихова места попуне на начин изложен у чл. 86. овог закона.

Нико се не може кандидовати на више од три места.

У истом року од три дана, рачунајући од дана, кад је Скупштина потврдила избор, имаће да се изјасне: да ли се примају посланичког мандата они државни чиновници и сви који се иначе налазе у државној служби, као и председници општина, који не могу бити народни посланици, а да задрже своје положаје у државној служби, односно остану председници општина. Ако то не учине, сматраће се, да су се примили да буду народни посланици.

И ако је у пракси био, законом није предвиђен случај, кад се исто лице кандидује на више од три кандидатске листе у истој изборној јединици.

За онога ко се кандидује у више од три изборне јединице, предвиђена је казна у чл. 93. овога Закона.

Види чл. 86. овога Закона.

Чл. 86. — Ако ма којим случајем остане које посланичко место празно, оно ће се попунити лицем, које је означено као заменик посланика, чије место има да се попуни. Ако би неким случајем и место тога заменика било упражњено или ако остане упражњено место носиоца листе, позваће се у Скупштину кандидат оног среза, који на тој листи има највише гласова после срезова, који су већ заступљени у Скупштини. Ову ће попуњу извршити сама Народна Скупштина у року од пет дана од како се место упразнило и наредити да се о томе извести ко треба.

Измене и допуне од 27. јуна, 1922. год.

Законодавац није предвидео случај исцрпљења једне листе, као што је то овај законски пропис пре измене чинио.

Види чл. 55.—69. и 85. овога Закона.

Чл. 87 — Народни посланици дужни су са својим пуномоћствима бити у месту, у које је Краљевим Указом сазвана Народна Скупштина, још у очи дана сазива како ће на дан сазива отићи у Скупштину и предати своја пуномоћства.

Измене и допуне од 27. јуна, 1922. год.

Види чл. 1. овога Закона.

Чл. 88 — Народни посланици који не станују у месту где се држе седнице Народне Скупштине, добијају из државне благајнице на име путног трошка за долазак и повратак путне трошкове, које буде Скупштина одредила. Сви народни посланици добијају за сво време свога рада у Народној Скупштини дневницу, коју буде Скупштина одредила.

Измене и допуне од 27. јуна, 1922. год.

Види чл. 79. овога Закона.

Чл. 89 — Чланови Државног Одбора, чланови главних бирачких одбора и чланови одбора по свима гласачким местима добијају из државне благајне дневницу и накнаду путног трошка, онако како ће их установити Министар Унутрашњих Дела. Али председници и чланови општинског одбора, кад су чланови бирачког одбора у својој општини, и представници листа или њихови заменици, кад с председником бирачког одбора носе изборне акте главном бирачком одбору, сва лица која примају плату из државне благајне, кад су такође чланови бирачког одбора, у својој општини, и сви представници кандидатских листа неће добијати никакву дневницу из државне благајне.

Председник општине или његов заступник, кад је у случају чл. 53. овог Закона, председник бирачког одбора, добија по првом ставу овог члана дневницу и накнаду путног трошка

из државне благајнице за ношење изборних акта главном бирачком одбору.

Види чл. 53. овога Закона

Чл. 90. — Пошто Народна Скупштина прегледа пуномоћства посланичка и реши све жалбе и појављена питања вратиће Министру Унутрашњих Дела све сталне бирачке спискове, да их он пошаље општинама, којима који припадају. А остали изборни акти чуваће се заједно с осталим скупштинским актима.

Измене и допуне од 27. јуна, 1922. год.

Устав чл. 76.: Народна Скупштина прегледа сама пуномоћства својих чланова и одлучује о њима

Види чл. 84. овога Закона.

Х. Кривице и кривични поступак.

Чл. 91. — Сваки орган општинске власти који пропусти или одрече да изврши на време дужности, које су му овим Законом одређене или спречи кога да се користи правом које му овај Закон даје, казниће се затвором од 30 дана до 6 месеци и новчано од 300 до 3000 динара, изузев случајеве за које даљи члаци овог Закона или Кривични Закон теже осуде прописују. А ако судски чиновник, или који други државни чиновник, пропусти или одрече да изврши то казниће се затвором до 2 године.

Члан 91. Закона о изборима народних посланика, од 3. септембра 1920. год., неједнако је

примењен, како у одељењима Касационог Суда, тако и код првостепених судова, кад је случај неподношења на време азбучних бирачких списка од стране општинских судова. У неким случајевима узимало се да се тада казна прописана тим чл. 91. има применити само на председника општине, односно његова заступника, и деловођу, у другим пак случајевима узимало се да се има применити и на кметове. Услед тога Касациони Суд, у својој Општој Седници, претресао је ово питање, да би, у циљу једнообразне примене овог законског прописа, донео једну начелну, за одељења обавезну, одлуку, па наглази: По члану 21. поменутог изборног закона, општински суд дужан је деветнаестога дана (што значи најдаље тога дана, у року од 19 дана) послати надлежном првостепеном суду на потврду азбучни бирачки списак, састављен по чл. 20. По чл. 22. тога закона, ако општински суд до тога дана не пошаље азбучни бирачки списак првостепени суд известиће га, да то накнадно учини у року од 5 дана и, у исто време, предузеће, по званичној дужности, да се одговорни општински органи казне за неиспуњену дужност, т. ј. што нису деветнаестога дана послали азбучни бирачки списак, а то је: да по чл. 91. изборнога закона буду кажњени затвором од 30 дана до 6 месеца и новчано од 300—3000 динара. Тиче се тога: која су то лица ти одговорни општински органи (или званичници, како се каже у чл. 22.), на које се мисли у чл. 20., 21., 22. и 91. кад се помиње дужност општинског суда да састави и првостепеном суду пошаље азбучне бирачке спискове? По чл. 88. Закона о Општинама, општински суд чине: председник општине (или његов заступник), два кмета и деловођа. Већ према томе имало би се узети да на њима лежи она дужност да се на време састави и пошаље азбучни бирачки списак, и

онда је сваки од њих лично одговоран за неиспуњење те дужности. Али да под општинским судом не треба овде разумети само председника (односно заступника му) и деловођу, или шта више, и само једнога од њих постаје нарочито јасно кад се не губе из вида и други законски прописи који долазе после чл. 22., а тичу се тражења исправке бирачких спискова. Ту се (чл. 25—28.) говори о решењу општинскога суда по таквом тражењу да се неко уведе или избрише из бирачког спискова, о достављању тога решења приватноме кога се тиче, и т. д., па се не сме узети да то решава сам председник као администратор, а најмање сам деловођа. Нема сумње да за састав и одашиљање азбучнога списка у првом реду носе старање и одговорност председник и деловођа, али од тога старања и одговорности нису ослобођени ни кметови, јер ако председник и деловођа у томе погледу неће или пренебрегавају чинити оно што им је законска дужност, кметови су дужни на време то констатовати изјавом својом код општинског суда или надзорне власти, и само тим путем могу скинути са себе одговорност. Према овоме чл. 91. у вези са чл. 21. и 22. Закона о изборима народних посланика, има се разумети тако, да су за несастављање и нешиљање азбучног бирачког списка на време првостепенем суду одговорни и да могу бити за то кажњени како председник, односно његов заступник и деловођа, тако и оба кмета. — Нач. О. О. С. 21. децембра, 1921. год., Бр. 11605.

Види чл. 37. и 38. овога Закона.

Чл. 92. — Они, који насиљем или претњама спрече једног или више грађана да употребе своје бирачко право, казниће се затвором од једног месеца до две године.

Види чл. 65. овога Закона.

Чл. 93. — Ко се противно чл. 85. буде кандидовао на више од три изборна места, казниће се затвором од три месеца до године дана или новчано од 500—3000 динара, поред тога што се сви његови избори имају сматрати као да не важе.

Чл. 94. — Ко бирачу да или обећа поклон или му понуди или обећа какво место у јавној или приватној служби, да га наведе да потпише или непотпише кандидатску листу или да већ дати потпис на њој одрече, или да за извесну кандидатску листу гласа или не гласа, казниће се затвором до једне године, и новчано од 30 до 500 динара.

Тако ће се казнити и бирач, који за то прими било поклон, било обећање поклона.

Види чл. 95. овога Закона.

Чл. 95. — Ко бирача силом или претњом принуди, да учини нешто од онога што је побројано у чл. 94. казниће се затвором од два месеца до две године и новчано од 400 до 4000 динара; а ако је то извршено злоупотребом власти, онда ће се казнити највећом мером ове казне.

Претња је онда, кад се бирачу угрожава да ће се њему или блиским члановима његове породице учинити дело, које се законом казни као злочин или преступ или губитком места било у јавној, било у приватној служби.

Види чл. 94. овога Закона.

Чл. 96. — Полицијски чиновници и официри у активној служби, ако би истицали кандидате за посланике или би иначе утицали на састављање кандидатске листе, да се казне губитком службе или чина.

Ако је на којој кандидатској листи полицијски чиновник потписан, суд је дужан против дотичнога чиновника предузети одмах кривичну истрагу и о томе известити Министра Унутрашњих Дела; а ако је официр, суд ће о томе известити Министра Војног и овај ће предати дело надлежном грађанском суду на суђење.

Исто тако суд је дужан дотичног Министра писмено известити је ли који његов чиновник потписан на којој кандидатској листи, ако он то од суда тражи.

Види чл. 35. и 118. овога Закона.

Чл. 97. — Као учиниоци дела побројених у чл. 92., 93., 94. и 95. казниће се и они, који су дали средства или помогли да се и једно од горњих дела учини.

Види чл. 92. — 95 овога Закона.

Чл. 98. — Бирач који би више од једанпут у једном избору гласао, казниће се новчано од 50 до 500 динара и затвором од једног до 6 месеци.

Види чл. 63. овога Закона.

Чл. 99. — Онај који би место другога и под његовим именом гласао или се пријавио да гласа, казниће се затвором од 3 месеца до 1 године.

Види чл. 49. и 63. овога Закона.

Чл. 100. — Бирач, који неће да гласа у сваку кутију, или који гласа јавно или ма на који начин намерно повреди тајност при давању гласа, казниће се новчано од 10 до 100 динара.

Простим говором или исказом да је ко за кога гласао, не сматра се да је повређена тајност гласања.

Види чл. 63. овога Закона.

Чл. 101. — Уз одређене осуде у чл. 91. кривци ће се осудити и на губитак права бирања посланика најмање за 5 а највише за 6 година.

Кад год осуда губитка права на бирање посланика иде уз осуду затвора, време за њу, на које је кривац осуђен, рачунаће се од дана издржане или опроштене осуде затвора.

Види чл. 91. овога Закона.

Чл. 102. — Бирач, који се при гласању буде непристојно понашао или, пошто је гласао, неће на опомену председника бирачког одбора да се уклони из зграде, у којој је гла-

сање, казниће се затвором од 1 до 6 месеци или новчано од 300 до 2000 динара.

Оваквог бирача председник бирачког одбора дужан је да удаљи са гласачког места на захтев ма ког члана бирачког одбора или представника кандидатске листе или правног бирача, што ће се и у изборни записник записати.

Тако ће се казнити и онај, који дође на биралиште, а није уведен у коначно оверен стални бирачки списак, па од надлежних лица опоменут неће да се уклони.

Измене и допуне од 27. јуна, 1922. год.

Види чл. 64. овога Закона.

Чл. 103. — Ко увреди бирачки одбор, или кога члана његовог, казниће се затвором од 30 дана до 6 месеци.

Види чл. 104. овога Закона.

Чл. 104. — Ко делом нападне на бирачки одбор, или на кога члана његовог, казниће се затвором од три месеца до две године, ако дело не би било такво, да се по Кривичном Закону и већом казном казни.

Види чл. 103. овога Закона

Чл. 105. — Ко на биралиште дође са оружјем или оруђем употребљивим за бој, казниће се затвором од 1 месеца до 1 године. Председник бирачког одбора дужан је свако овако лице одмах да удаљи са биралишта. Ово важи и за

све оне државне или самоуправе службенике, који по службеној дужности носе оружје, ако на биралиште дођу под оружјем, сем случаја кад буду позвани за одржавање реда према чл. 58. и на чување страже према чл. 56. и 71. овог Закона.

Види чл. 56., 58. и 71. овога Закона.

Чл. 106. — Ко на биралиште ради агитације проноси лажне вести, или протура слике, плакате и друга средства за агитацију, казниће се затвором од 2 до 6 месеци.

Исто казниће се и они, који би виком и претњама сметали бирачком одбору или појединим бирачима у њиховом раду.

Свако овако лице председник бирачког одбора дужан је да удаљи са биралишта и по службеној дужоости, а и на захтев ма ког члана бирачког одбора или представника кандидатске листе или бирача кад се увери, да се дотично лице огрешило о прописе овога члана, што ће се и у изборни записник записати.

Види чл. 107. овога Закона.

Чл. 107. — Ако кривице означене у чл. 95., 105. и 106. учине њих више заједно, онда ће за свакога бити казна од 3 месеца до 2 године затвора.

Види чл. 95., 105. и 106. овога Закона.

Чл. 108. — Ко намерно повреди, уништи или однесе ма какву исправу о изборима или ма какав предмет, који за избор служи, или поквари број гласова давањем, одузимањем или мешањем куглица или друкчије, казниће се затвором од једне до пет година и губитком грађанске части.

И покушај овде се казни.

Овако ће се казнити и стражар, који је по чл. 56. и 74. одређен да чува изборну зграду ако допусти да ко из исте зграде учини које од напред речених дела.

Види чл. 56. и 74. овога Закона.

Чл. 109. — Чланови бирачког одбора, осим представника кандидатских листа и њихових заменика, или одређени писари или помагачи, којима је саопштено да су изабрани, ако не дођу на ову своју дужност у одређено време, а не могу да оправдају свој изостанак, или дошавши напусте без оправданих разлога своју дужност или неће да потпишу записнике о изборном раду, или пуномоћство изабраном посланику, казниће се затвором од три месеца до годину дана и новчано од 1000 до 3000 динара.

Овако ће се казнити и они, који су Државним Одбором за председнике по гласачким местима одређени, ако у своје време на одређеном месту не буду, а нису Државним Одбо-

ром разрешени, нити могу показати неодољиве узроке који су их омели да на одрађено место оду.

Види чл. 53. овога Закона.

Чл. 110. — Чланови бирачких одбора казниће се затвором од 1 до 6 месеци у овим случајевима:

1) ако са знањем допусте да гласа неко, кога у сталном бирачком списку нема, а не поднесе судско решење да треба да буде у списак уведен, или да гласа онај који је већ гласао;

2) ако без оправданог узрока скрате време примања гласова или га продуже;

3) ако промене место гласања које је надлежно било одређено и објављено.

Измене и допуне од 27. јуна, 1922. год.

Види чл. 50., 63. и 74. овога Закона.

Чл. 111. — Ко с намером неисправно води списак гласача или изборне записнике, или би у њима чинио исправке или уметке, пошто су они већ потписани, казниће се затвором од 6 месеци до 2 године.

Види чл. 74. овога Закона.

Чл. 112. — Ко без позива председника бирачког одбора нареди, или без наредбе доведе оружану силу на биралиште, казниће се затво-

ром од 1 до 5 година, и новчано од 500 до 2000 динара.

Види чл. 58. овога Закона.

Чл. 113. — Ко против прописа чл. 70. точи или даје на какав начин алкохолна пића казниће се затвором од 15 дана до 6 месеци, и новчано од 100 до 500 динара.

Види чл. 70. овога Закона.

Чл. 114 — Дела, која су овде предвиђена а казнила би се по Кривичном Законику, и то строжијом казном, и дела, која нису овде предвиђена а предвиђена су у Кривичном Законику, казниће се по Кривичном Законику.

Види чл. 119. овога Закона

Чл. 115 — Дела која се по овом Закону не казне више од 6 месеци затвора или новчано више од 500 динара, застаревају за 6 месеци а сва остала дела по овом Закону кажњива застаревају за годину дана, ако за ово време није поднесена тужба надлежном суду, а од дана поднесене тужбе суду застарелост за сва дела кажњива по овом Закону рачунаће се по прописима Кривичног Законика.

Види чл. 116. овога Закона.

Чл. 116 — Све кривице, који су у овом Закону предвиђене, а десиле би се до дана у очи избора, извиђају и суде у првом степену

првостепени (зборни) судови (и суд вароши Београда), како на тужбу полицијске власти (државног одвјетништва) тако и на усмену или писмену тужбу приватног тужиоца.

Приватни тужилац може бити сваки бирач, без обзира на то, да ли се ствар тиче лично његовога права или кога другог бирача.

Све кривице које су овим Законом предвиђене, сматрају се за преступе и судови их извиђају и суде као хитне ствари.

За надлежност судова у појединим случајевима вреде општа законска наређења.

Види чл. 115. овога Закона.

Чл. 117. — Све кривице, које су овим Законом предвиђене, а десиле би се до дана у очи избора, или дана избора, бирачки ће одбор описати у своме записнику с означењем имена кривца.

Главни бирачки одбор, пошто сврши свој рад, извешће све те кривице из записника бирачких одбора и доставити надлежном суду, који ће их, преко државног тужиоца, извидити и у првом степену пресудити.

И за ове кривице, као и за оне из чл. 116. овог Закона могу подносити тужбе: полицијске власти, државни тужиоци, приватна лица, верификациони одбор и Народна Скупштина.

Измене и допуне од 27. јуна, 1922. год.

Види чл. 116. овога Закона.

Чл. 118. — Војна лица која учине дела, која се по овом Закону казне, судиће редовни грађански судови.

Види чл. 18. Устава, — и чл. 116. овога Закона.

Чл. 119. — У свима случајевима вреде наређења Закона о таксама.

Одредба овога законскога прописа вреди само за изборне кривице, пошто иначе сав рад, подношење кандидатских листа, њихова потврда и т. д. није оптерећен таксом.

Види чл. 114. овога Закона

Чл. 120. — За време судског одмора, дежурни судија првостепеног суда вршиће све оне послове, које по овом Закону првостепени суд ради, осим послова у одељку „Кривице и кривични поступак“.

Види чл. 116. овога Закона.

Чл. 121. — Овај Закон ступа у живот кад га Краљ потпише, а обавезну снагу добија, кад се обнародује у „Службеним Новинама“.

О извршењу овог Закона стараће се Министар Припреме за Уставотворну Скупштину и Изједначење Закона, Министар Унутрашњих Дела и Министар Правде.

Препоручујемо Нашем Министру Припреме за Уставотворну Скупштину и Изједначење Закона, да овај Закон обнародује, а Нашим Ми-

нистрима: Министру Припреме за Уставотворну Скупштину и Изједначење Закона, Министру Унутрашњих Дела и Министру Правде, да се о извршењу његовом старају, властима, пак, заповедамо да по њему поступају, а свима и свакоме да му се покоравају.

Прелазно наређење.

Чл. 122. — Буду ли се у часу расписа неки изборни окрузи, цели или делимично, налазили привремено под туђом власти, тако да се тамо не могу извршити избори, одредиће се, кад престане та запрека, накнадни избори за те крајеве по нарочитом поступку и одлуци Народне Скупштине.

Измене и допуне од 27. јуна, 1922. год.

САДРЖАЈ

	стр.
<i>Закон о Бирачким Списковима</i>	3
<i>Закон о Избору Нар. Посланика</i>	
Опште одредбе	31
Изборна тела и број посланика	33
Ко има право да бира	38
Ко може бити посланик	40
Кандидатске листе	46
Изборни материјал	65
Гласачка места, бирачки одбор на гласачким местима, гласање	66
Закључак гласања и сређивање изборног посла на гласачким местима	93
Главни бирачки одбори, завршно сређивање изборног посла и проглашавање посланика у изборним окрузима и варошима, које бирају засебно посланике	100
Кривице и кривични поступак	116

Чиб. Др. 36375

ПОЗНАВАЊЕ ПРИРОДЕ

ЗА III РАЗРЕД ОСНОВНЕ ШКОЛЕ

ДРУГО ИЗДАЊЕ

ИЗРАДИО
ВУЈИЦА ПЕТКОВИЋ
учитељ

